

”VÄHÄN KUIN ENKELIT OIS HUKASSA”
Valokuva sosiaalisen vahvistamisen välineenä
Tyttöjen olohuone -projektissa

Anna-Maija Kuusela
Opinnäytetyö
Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön
koulutusohjelma 210 op
Marraskuu 2009

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelma: Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

OPINNÄYTETYÖN TIIVISTELMÄ

Työn tekijä: Anna-Maija Kuusela

Työn nimi:

"VÄHÄN KUIN ENKELIT OIS HUKASSA" -valokuva sosiaalisen vahvistamisen välineenä
Tytöjen olohuone -projektissa

Työn ohjaaja: Maarit Honkonen-Seppälä

Sivumäärä: 57

Tiivistelmä

" VÄHÄN KUIN ENKELIT OIS HUKASSA" -valokuva sosiaalisen vahvistamisen välineenä Tyttöjen olohuone -projektissa on toimintatutkimus, jonka tilaajana toimii Saarijärven seurakunta ja Saarijärven nuorisotoimi. Tutkimuksessa haluttiin kerätä tietoa ja kokemuksia valokuvan käytöstä yläkouluikäisten tyttöjen identiteetin ja kasvun tukena ja vahvistajana Tyttöjen olohuone -projektissa.

Tyttöjen olohuone -projekti toteutettiin lukuvuonna 2008 - 2009 seurakunnan ja nuorisotoimen yhteistyössä Saarijärvellä ja se järjesti kohdennettua pienryhmätoimintaa 13 - 15 -vuotiaille tytöille. Projektin tavoitteena oli järjestää projektiin osallistuneille tytöille mielekästä toimintaa sekä tukea heidän yksilöllistä kasvuaan nuoreksi naiseksi ja aikuiseksi.

Opinnäytetyössäni on selkeästi kaksi osaa. Toiminnallinen osa, eli produkti on Tyttöjen olohuone -toiminnassa tuotetuista valokuvista koottu power point -esitys *Keijukaiset ja pörröpää*. Valokuvien sanomaa esityksessä vahvistavat tyttöjen kommentit. Tutkimuksellisessa osassa tarkastelen valokuvan käyttöä sosiaalisen vahvistamisen välineenä näkökulmina sukupuolisensitiivinen tyttötyö, osallisuus ja mediakasvatus.

Tutkimusote on laadullinen, eli kvalitatiivinen. Tutkimusaineistona toimii Tyttöjen olohuone -ryhmän toiminnasta kerätty palaute, tyttöjen kirjoittamat eläytymismenetelmän tarinat sekä tyttöjen ryhmähaastattelu. Myös tekemäni havainnot ryhmän toiminnasta toimivat tutkimusaineistona. Aineiston analysoinnissa käytin teemoittelua.

Tutkimustuloksena on, että valokuva toimi sosiaalisen vahvistamisen välineenä Tyttöjen olohuone -toiminnassa vahvistaen ryhmään kuuluvien tyttöjen itsetuntoa. Valokuvaprojekti koettiin mielekkääksi ja ryhmähenkeä vahvistavaksi asiaksi ja Tyttöjen olohuone -ryhmään kuulumisen koettiin tärkeäksi, mukaansa tempaavaksi ja turvalliseksi.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että tyttötyö on tarpeellista ja sukupuolisensitiivistä työtä tulisi tehdä jatkossakin. Valokuvaa voidaan käyttää tyttötyössä ja muussa nuorisotyössä tukemassa nuorten itsetuntoa ja osallisuuden tunnetta, sekä vahvistamassa medialukutaitoa.

Asiasanat: Tyttötyö, sukupuolisensitiivinen tyttötyö, sosiaalinen vahvistaminen, mediakasvatus, osallisuus

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree: Degree Program in Civic Activity and Youth Work

ABSTRACT

Author: Anna-Maija Kuusela

Title:

“JUST LIKE ANGELS A BIT LOST” -a photograph as a social reinforcement in a Girls Living room –project

Tutor: Maarit Honkonen-Seppälä

Number of pages: 57

Abstract

“Just like angels a bit lost” -a photograph as social reinforcement in a Girls’ Living room - project is a functional thesis. This thesis was made in co-operation with the congregation and youth work of Saarijärvi. The aim of this thesis was to use a photograph to support young girls’ identity and growth and also to collect information and experiences about using the photograph as social reinforcement.

The Girls’ Living room –project was a club activity targeted at girls between thirteen to fifteen years of age in small groups. The project was actualized during the school year 2008-2009 in Saarijärvi. The goal of this project was to arrange meaningful activity to the girls and to support their individual growth to young women and adults.

There are two parts in this thesis: functional part and the research part. The functional part consists of power point show that consists of photographs made by The Girls’ Living room –group. In the research part the photographs are observed as social reinforcement. As perspectives gender sensitivity girl work, participation and media education are used.

The research is qualitative. It was carried out with the help of the gathered feedback from the Girls’ Living Room -project, the stories written by the girls, the group interviews and observations of the group.

As a result it was found out that the photograph worked as a device of social reinforcement in Girls’ Living room –project and that it empowered girls` self esteem. The whole project was experienced as meaningful and it reinforced the team spirit. Being a member of this group was discovered important, engrossing and comfortable.

As a conclusion can be noted that girl work is essential, and gender sensitivity work should be done in the future. A photograph can be used to support young people’s self esteem and the feeling of participation. It can also reinforce the critical interpretation of media.

Keywords: Girl work, gender sensitivity girl work, participation, media education, social reinforcement

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	8
2.1	Opinnäytetyön tausta ja tarkoitus	9
3	TUTKIMUSPROSESSI	11
3.1	Toiminnallinen tutkimus	11
3.2	Tutkimuskysymykset.....	12
3.3	Tutkimuksen kulku	13
3.4	Aineiston keruumenetelmät	15
3.4.1	Voimauttava valokuva	15
3.4.2	Eläytymismenetelmä	16
3.4.3	Ryhmähaastattelu.....	16
3.5	Aineiston analyysi	17
3.6	Tutkimuksen luotettavuus	17
4	TYTTÖJEN OLOHUONE PROJEKTI	18
4.1	Projektin taustaorganisaatiot	20
4.2	Projektin tausta ja tavoitteet.....	20
4.3	Ryhmän merkitys	21
4.4	Ohjaajan merkitys ryhmälle	22
5	SUKUPUOLISENSITIIVINEN TYTTÖTYÖ	24
5.1	Tyttötyön historiaa	24
5.2	Sukupuolisensitiivisyys	26
5.3	Sukupuolisensitiivinen työote Tyttöjen olohuone projektissa	27
6	VALOKUVA SOSIAALISEN VAHVISTAMISEN VÄLINEENÄ.....	28
6.1	Mitä on sosiaalinen vahvistaminen?	28
6.2	Valokuva itsetuntemuksen vahvistajana.....	28
6.3	Valokuvausprosessin eteneminen Tyttöjen olohuone -projektissa	30
6.4	Valokuvanäyttelyn toteuttaminen	32
6.5	Osallisuusnäkökulma.....	33
6.6	Mediakasvatuksellinen näkökulma	36
7	TUTKIMUSTULOKSET	38
7.1	Tyttöjen olohuone -ryhmä ja sen merkitys	38
7.2	Valokuvaushetki mieleenpainuvana kokemuksena	39

7.3	Valokuvanäyttelyn oli projektin huippuhetki	40
7.4	Suhde omaan kuvaan.....	40
7.5	Valokuvaprojekti yksilöllisenä kokemuksena	42
8	POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	43
8.1	Valokuvaprojekti oli onnistunut kokonaisuus	44
8.2	Tyttötyötä tarvitaan jatkossakin	45
8.3	Valokuvan voi toimia itsetunnon ja oman identiteetin vahvistamisen välineenä	46
8.4	Kehittämissuhteita.....	47
8.5	Tilaajan arvio	48
8.6	Omat kokemukset.....	49
8.7	Jatkotutkimusaiheita	50
8.8	Lopuksi	50
9	LÄHTEET.....	51

LIITTEET

Liite 1: Eläytymismenetelmän kehyskertomukset

Liite 2: Ryhmähaastattelun runko

Liite 3: Power point -esitys: Keijukaist ja pörröpää

1 JOHDANTO

Tämän työn pääosaa esittää tyttöys. Yhteiskunnassamme, joka on tasa-arvo ideologian läpäisemä, haluamme uskoa olevamme samanlaisia ja usein suljemme silmämme monilta ilmiöiltä, joita koemme. Elämme postmodernia aikaa, joka viittaa epävarmuuden lisääntymiseen. Nuoren täytyy itse löytää paikkansa tässä yhteiskunnassa, joka on täynnä vapauksia. Tytöt ovat tänä päivänä hyvin monia asioita ja heistä löytyy monia puolia. Ristiriitoja voidaan nähdä perinteisten hoivaan ja huolehtimista korostavan, sekä modernin yksilöllisyyttä ja itsenäisyyttä korostavan naisen mallien välillä. (Uusitalon 2001, 30 - 33.)

Myös media luo paineita siitä, minkälainen tytön tai naisen pitäisi olla. Mainoskuvat antavat melko yksipuolisen kuva naisesta ja etenkin naisen kehosta. Ne ovat pullollaan hoikkia, pitkäsäärisiä, täydellisen näköisiä tyttöjä ja naisia. Televisiossa pyörii lähes päivittäin jokin sarja, jossa ihmiset yrittävät muokata itseään joko laihemmaksi tai tyylikkäämmäksi niin, että asettuisivat paremmin yhteiskuntamme luomaan muottiin. Ulkonäköön liitetään nykyään yhä suurempia odotuksia ja ulkoisia vaatimuksia, etenkin tytöillä ja naisilla, vaikka myös poikien ulkonäkövaatimukset ovat lisääntyneet. Menestyneen ihmisen mittarina saattaa olla jopa pelkästään hänen ulkonäkönsä. (Hällström 2009, 97 - 98.)

Cottrellin (1996) mukaan nuoruusiässä ryhmät ovat keskeisiä tukiverkostoja ja ryhmäidentiteetin muodostumisen paikkoja. Ryhmäidentiteetti tukee nuoren oman, yksilöllisen identiteetin kehittymistä. Tallgren 2008, 19.) Yläkouluikäisten tyttöjen tukemiseksi Saarijärvelle syntyi seurakunnan ja nuorisotoimen yhteistyöllä Tyttöjen olohuone -projekti, joka järjesti tyttöjen pienryhmätoimintaa lukuvuonna 2008 - 2009. Tyttöjen olohuone -projektin tavoitteena oli järjestää mielekästä toimintaa

ryhmään kuuluville tytöille sekä vahvistaa heidän itsetuntoaan ja kasvua omanlaisiksi nuoriksi naisiksi.

Opinnäytetyöni on toimintatutkimus, jossa tarkastelen valokuvan käyttöä sosiaalisen vahvistamisen välineenä Tyttöjen olohuone -ryhmässä. Työn innoittajana toimi Miina Savolaisen kehittämä voimauttava valokuva -menetelmä, jonka tarkoituksena on valokuvan keinoin vahvistaa ja voimauttaa.(Savolainen 2009.) Tässä työssä tarkastelen valokuvan käyttöä sosiaalisen vahvistamisen, osallisuuden sekä mediakasvatuksen näkökulmista. Tärkeä osa työtä on tyttöjen kokemusten kerääminen valokuvaprojektista ja sen vaikutuksista.

Työn nimi "VÄHÄN KUIN ENKELIT OIS HUKASSA" on suora lainaus erään Tyttöjen olohuone -ryhmäläisen isän suusta, kun hän näki ryhmän tuottamat valokuvat "Keijukaiset ja pörröpää" -valokuvanäyttelyn ensi-illassa. Mielestäni lainaus kuvaa osuvasti opinnäytetyötäni: yläkouluikäiset tytöt ovat kuin hauraita enkeleitä, jotka etsivät omaa polkuaan tässä maailmassa. Opinnäytetyöni tarkoitus on olla yhtenä tienviittana ja opastauluna tyttöjen oman kasvun polulla.

Opinnäytetyöni tarjoaa toimintamallin valokuvan käyttöön sukupuolisensitiivisessä tyttötyössä sekä kokemuksia valokuvan käytöstä. Työ antaa näkökulmia valokuvan käyttöön tyttöryhmässä itsetunnon vahvistajana, osallisuuden lisääjänä sekä mediakasvatuksen välineenä. Toivon, että opinnäytetyöni innoittaa ja rohkaisee käyttämään luovia menetelmiä, kuten valokuvausta, nuorten ja miksei myös aikuisten ohjauksessa. Työni etenee johdonmukaisesti tutkimuksen taustan ja tutkimusprosessin kuvauksesta työn tuloksiin ja pohdintaosuuteen.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyöni tilaajana toimii Saarijärven evankelisluterilainen seurakunta sekä Saarijärven nuorisotoimi ja se on osa kyseisten tahojen yhteistyössä toteuttamaa Tyttöjen olohuone -projektia. Projekti toteutettiin lukuvuonna 2008 - 2009 ja se oli opintojeni suuntautumisen, eli sosiaalisen vahvistamisen käytäntöjä kehittävä, projekti. Toimin projektissa ohjaajana ja projektipäällikkönä. Ryhmän ohjaajina toimivat myös diakoni Tarja Salminen ja erityisnuoriso-ohjaaja Marko Henttinen. Opinnäytetyöni kohderyhmänä ovat Tyttöjen olohuone -projektiin kuuluvat kahdeksan tyttöä. Tytöt ovat yläkouluikäisiä, 13 - 15 -vuotiaita.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen ja siinä on kaksi osaa. Toiminnallinen osuus toteutettiin keväällä 2009 Tyttöjen olohuone projektin alaprojektina. Sovelsin Tyttöjen olohuone -toiminnassa valokuvausta ja valokuvan käyttöä identiteetin ja kasvun tukena. Valokuvan käytön innoittajana työssäni toimi Miina Savolaisen kehittämä voimauttava valokuva -menetelmä, jonka esittelen tarkemmin luvussa 3.4.1. Työni produktina toimii valokuvista tehty power point -esitys. Kirjallinen, eli tutkimuksellinen osa koostuu Tyttöjen olohuone projektin palautekyselyn tuloksista, opinnäytetyön viitekehys kirjallisuudesta sekä projektiin osallistuneiden tyttöjen eläytymismenetelmän kirjoitelmista ja ryhmähaastattelusta. Tutkimuksen aineistona käytän myös omia, sekä muiden ohjaajien kokemuksia, tuntemuksia ja havaintoja ryhmän toiminnasta.

Opinnäytetyön tutkimusote on kvalitatiivinen, eli laadullinen. Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on kuvata todellista elämää ja pyrkiä tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 1997, 161). Laadullinen tutkimus perustuu tutkijan vähittäin kehittyvään tulkintaan ja ymmärrykseen ja sanotaan, että tutkijan tärkein tutkimusväline on hän itse. Tutkijan

on tärkeä reflektoida omaa rooliaan tutkimuksessa ja oman identiteetin rakentumisen prosessia tutkimuksen rinnalla. (Heikkinen & Syrjälä 2007, 152.)

Toiminnallinen osuus eli produkti opinnäytetyössäni on Tyttöjen olohuone -ryhmäläisten tuottamista valokuvista tehty power point -esitys. Kuvien tukena esityksessä näkyy tyttöjen kommentteja ja ajatuksia projektista.

Viitekehystenä työssäni on sosiaalinen vahvistaminen, sukupuolisensitiivinen tyttötyö, mediakasvatus ja osallisuus.

2.1 Opinnäytetyön tausta ja tarkoitus

Ollessani 13-vuotias ajattelin, että minusta ei koskaan tule normaalia. Peilistä tuijotti muodoton, suhteettoman pitkät kädet ja jalat omistava ruipelo. Nenäkin oli liian suuri tai vähintään väärän muotoinen. Tiukat Leviksen 501 farkut olivat liian lyhyet ja näyttivät oudoilta epäsuhtaisessa vartalossani. Itkin äidille, että en koskaan voi pitää tiukkoja farkkuja. Äidin sanat ” *joku voisi maksaa miljoonia tuollaisista sääristä*” eivät lohduttaneet epävarmaa teini-ikäistä. Olin kateellinen ystävälleni, jolla oli siskoja, jotka opettivat meikkaamaan, kertoivat poikaystävistään ja joiden päiväkirjoja luimme salaa.

Kiinnostukseni tyttötyötä kohtaan lähti omista kasvukokemuksistani. Tyttönä oleminen ja naiseksi kasvaminen on ihanaa ja samalla kamalaa, eikä se ainakaan ole helppoa. Itse naisena minua kiinnostaa tyttöyden erityispiirteet ja aikuiseksi kasvamisen haasteet. Päivän selvää on, että sukupuolella on väliä, vaikka elämmekin ainakin näennäisesti tasa-arvoisessa yhteiskunnassa. Naiseksi kasvamiseen liittyy monenlaisia erityispiirteitä kuten seksuaalisuus ja ruumiinkuvan muuttuminen ja ulkonäköpaineet sekä käsitys siitä millainen tytön pitäisi olla. Mediassa on käyty myös keskustelua siitä, miten tasa-arvo on joissain määrin kääntynyt itseään vastaan; tyttöjen päihteiden käyttö on lisääntynyt, seksuaalisuus

vapautunut ja käytös väkivaltaistunut. Monet nuorten tyttöjen tavat ovat ”poikamaistuneet”: tytöt käyttävät alkoholia aikaisempaa enemmän, tupakoivat poikia enemmän, käyttäytyvät rehvakkaan äänekkäästi ja kiroilevat (Aalberg & Siimes 2009, 140). Naisen mallit ovat käymistilassa ja naisten ja miesten mallit ovat sekoittuneet. Tyttöjen ongelmakäyttäytyminen on noussut julkisuuteen ja esimerkiksi tyttöjen alkoholinkäytöstä ja syömishäiriöistä puhutaan enemmän. Tytöt kohtaavat aivan uusia tyttöyden ja naiseuden paineita ja malleja. (Nitovuori 2001, 10 - 11.)

Tyttöys ja naisuus ovat olleet 1990- ja 2000-luvuilla paljon esillä eri medioissa. On puhuttu tasa-arvosta, sukupuolen merkityksestä, nuorten lisääntyvistä ongelmista ja median esittämästä naiskuvasta ja siihen liittyvistä paineista ja odotuksista. Keski-suomalaisen artikkelissa *Kiltti, kaunis ja pätevä* ja *Liian kiltti* Repo ja Kujala käsittelevät naisiin kohdistuvia paineita ja naisten eri rooleihin kohdistuvia ristiriitoja. Psykoanalyttikko ja psykoterapeutti Elina Reenkolan mukaan naisiin kohdistuu paljon ristiriitaisia vaatimuksia; täytyy olla lämmin äiti, urasuuntautunut työntekijä sekä uhratuva lähimmäinen (Repo 2009). Naisjohtajuutta tutkineen henkilöstöjohtamisen professori Anna-Maija Lämsän mukaan naiset hallitsevat monia eri rooleja ja se on naisten vahvuus, mutta naisiin kohdistuu paljon odotuksia ja heidän osaamistaan punnitaan yhä paljon ulkonäön perusteella (Kujala 2009). Tietoisuus naisen vartalolle asetetuista paineista sekä seksuaalisuudesta heijastuvat yhä nuorempien lasten, erityisesti tyttöjen leikeistä. Vilkaisu lelukaupan hyllylle riittää kertomaan naiskuvan muuttumisesta. Suomalaisten identiteetti- ja ulkonäkökriisi on syventynyt ja median tarjoamat ideaalit kuvavat sukupuolesta eivät sitä helpota. Erityisesti tyttöjen ulkonäkömurheet ovat lisääntyneet paljon muutamassa vuodessa. (Lehtipuu 2001, 204 -209.)

Kiinnostukseni tyttöjen parissa työskentelyä ja heidän kasvun tukemista kohtaa on siis ollut olemassa pitkään. Varsinainen opinnäytetyöni aihe nousi suuntautumiseni, eli Tyttöjen olohuone -projektin toiminnasta ja voimauttava valokuva -menetelmään perehtymisestä. Luovien menetelmien käyttö ohjaus- ja

kasvatustyössä on kiehtonut minua aina. Pehdyttyäni voimauttava valokuva -menetelmään halusin soveltaa ja tutkia valokuvan käyttöä sosiaalisen vahvistamisen välineenä tyttötyössä ja suuntautumisen projektini antoi siihen hyvän tilaisuuden. Näin muotoutui opinnäytetyöni aihe.

Tämän työn tarkoituksena on kerätä tietoa ja kokemuksia siitä, miten valokuva toimii menetelmänä tyttöjen identiteetin ja kasvun tukena. Tavoitteena on luoda toimintamalli valokuvan käytöstä tyttötyössä ja nostaa esiin kehittämiskohtia sekä uusia ideoita menetelmän soveltamisessa tyttötyössä ja muussa nuorisotyössä. Työssäni pyrin myös tuomaan esiin omia sekä ryhmän tyttöjen ja muiden ohjaajien kokemuksiani ja havaintoja projektista.

3 TUTKIMUSPROSESSI

3.1 Toiminnallinen tutkimus

Opinnäytetyöni on toiminnallinen tutkimus. Toimintatutkimuksessa tutkitaan ihmisten toimintaa ja se kohdistuu erityisesti vuorovaikutukselliseen, sosiaaliseen toimintaan. Toimintatutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa käytännön kehittämiseksi ja se tavoittelee käytännön hyötyä, käyttökelpoista tietoa. Se on yleensä projektiluontoinen tutkimus, jossa suunnitellaan ja kokeillaan uusia toimintatapoja ja se edellyttää lähes aina eri tahojen yhteistyötä ja vaatii yhteistoiminnan ja vuorovaikutuksen edistämistä. (Heikkinen 2007, 16 - 19.)

Toimintatutkimuksessa tutkijan rooli on erilainen kuin perinteisessä tutkimuksessa. Toimintatutkija osallistuu tutkimaansa toimintaan ja tekee tarkoituksellisesti väliintuloja, interventioita, jotka tähtäävät muutokseen. Toimintatutkija osallistuu aktiivisesti toimintaan, eikä tässä tapauksessa tutkijan tarkoituksena ole olla ulkopuolinen tai neutraali. Toimintatutkimuksessa tutkija käynnistää muutoksen ja

rohkaisee ihmisiä tarttumaan asioihin ja kehittymään. Tutkija pyrkii valamaan uskoa ihmisten omiin kykyihin ja toimintamahdollisuuksiin eli voimaannuttamaan ja valtauttamaan (empowerment) heitä. Koska toimintatutkimuksessa tutkija tarkastelee tutkimusaineistoa sisältä päin, vaikuttaa se siihen, kuinka tutkija suhtautuu aineistoon ja kuinka hän sitä analysoi. Toimintatutkijalle oma, välitön kokemus on osa aineistoa. (emt. 2007, 19- 20.)

Toimintatutkimus poikkeaa tavanomaisesta tutkimusprosessista, koska sen lähtökohtana arkisessa toiminnassa havaittu ongelma, jota lähdetään kehittämään joskus spontaanistikin. Keskustelua ja ajatustyötä vaaditaan uuden toimintatavan kehittelyn suunnitteluvaiheessa ja toimintatavan kokeilun arvioinnissa. Toimintatutkimus voidaan hahmottaa syklinä, johon liittyy uutta rakentavia (konstruoivia) sekä havainnoivia ja arvioivia (rekonstruoivia) vaiheita. Toimintatutkimus syklin vaiheet ovat suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektointi. (Heikkinen & Rovio & Kiilakoski 2007, 78–79.) Tutkimuksen sykli alkaa, kun tutkija suunnittelee ja toteuttaa uuden toimintatavan. Toteutus havainnoidaan ja reflektoidaan käytännön toiminnan aikana sekä sen päätyttyä ja näin kokemuksen pohjalta suunnitellaan entistä parempi toimintatapa. (Heikkinen 2007, 35.)

3.2 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössäni on kaksi keskeistä tutkimuskysymystä:

Toimiko valokuva sosiaalisen vahvistamisen välineenä Tyttöjen olohuone-projektissa?

Miten Tyttöjen olohuone -ryhmän tytöt kokivat valokuvaprojektin?

Pyrin selvittämään työssäni Tyttöjen olohuone -ryhmäläisten kokemuksia

valokuvaprojektista Tyttöjen olohuone -toiminnassa. Lähinnä sitä, miten mielekkääksi ryhmäläiset kokivat valokuvausprojektin ja oliko projektilla vaikutusta siihen, miten he kokevat ja näkevät itsensä nyt.

3.3 Tutkimuksen kulku

Vaikka toimintatutkimuksen kulussa voidaan havaita tietty sykli, on tutkimuksen alkua usein mahdotonta paikantaa ja se voi alkaa missä syklin vaiheessa tahansa. (Heikkinen & Rovio & Kiilakoski 2007, 79).

Koen, että työni aihe lähti muotoutumaan jo maaliskuussa 2006, kun sattumalta katsoin TV2:n Inhimillinen tekijä -ohjelmaa, jossa Miina Savolainen oli vieraana kertomassa Maailman ihanin tyttö -projektistaan. Projektissa Savolainen valokuvasi Hyvösen lastenkodin kymmentä tyttöä usean vuoden ajan ja projektin pohjalta syntyi voimauttava valokuva -menetelmä, jossa kuvien tavoitteena on tehdä näkyväksi, vahvistaa ja voimauttaa (Savolainen 2009). Satumaiset kuvat, tyttöjen kokemukset projektista sekä Savolaisen kerronta tekivät minuun lähtemättömän vaikutuksen ja ajattelin, että tuollaista työtä haluaisin joskus tehdä.

Syksyllä 2006 Aloitin yhteisöpedagogiopintoni Humanistisessa ammattikorkeakoulussa tietoisena siitä, että tulevaisuudessa haluaisin työskennellä lastensuojelun kentällä tai ainakin erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten parissa. Etenkin tyttöjen kanssa tehtävä työ kiehtoi minua ja jo ensimmäisenä opiskeluvuonna ajattelin, että opinnäyteyöni voisi mahdollisesti liittyä tyttöyteen ja naiseksi kasvamiseen.

Suuntasin opintojani kiinnostuksen kohteita ajatellen sosiaaliseen vahvistamiseen ja osallisuuteen. Vuonna 2008 ilmestyi Miina Savolaisen taidekirja Maailman ihanin tyttö, joka herätti entistä enemmän kiinnostusta valokuvaamiseen ja valokuvan käyttöön ohjaustyössä. Syksyllä 2008 muutimme Saarijärvelle ja erinäisien sattumien kautta tapasin opinnäyteyöni kannalta kaksi erittäin tärkeää ihmistä:

Diakoni Tarja Salmisen ja erityisnuoriso-ohjaajan Marko Henttisen. Tässä vaiheessa on mahdotonta muistaa, miten Tyttöjen olohuone todella syntyi, mutta se oli meidän kolmen kohtaamisen tulos. Asiat johtivat toiseen ja Tyttöjen olohuone -projekti synnytti idean valokuvan käytöstä toiminnassa ja näin palaset loksahivat kohdalleen.

Tutkimus alkoi suunnittelulla syksyllä 2008 sekä kirjallisuuteen ja voimauttava valokuva -menetelmään perehtymällä. Keskeisenä ja kantavana ajatuksena valokuvan käytössä oli elämänkaari. Varsinainen toiminta alkoi tammikuussa 2009. Luvussa 6.3 esittelen tarkemmin valokuvaprosessin etenemistä Tyttöjen olohuone -projektissa.

Toukokuussa 2009 oli toimintatutkimukseni huippukohta, eli Tyttöjen olohuone -ryhmäläisten kuvista toteutettu valokuvanäyttely. Projekti päättyi toukokuun lopulla ja keräsin tytöiltä palautteet toiminnasta sekä teetin heillä eläytymismenetelmä -kirjoitelmat.

Kesä 2009 meni kesätöiden parissa, mikä oli hyvä asia, koska sain etäisyyttä projektiin, joka oli vienyt paljon aikaa ja energiaa kevään aikana. Syksyn suunnitelmat menivät hiukan uusiksi kun sain oman alan töitä äitiysloman sijaisuuden muodossa, mutta opinnäytetyön työstäminen jatkui työn ohella. Perehdyin kirjallisuuteen, keskustelin opiskelukavereideni sekä ohjaavan lehtorini kanssa ja analysoin tutkimusaineistoa. Syyslomalla kutsuin Tyttöjen olohuone -ryhmäläiset ja ohjaajat vielä koolle ryhmähaastatteluun. Tämän jälkeen alkoi varsinainen kirjoitusvaihe.

Opinnäytetyöni toiminnallinen osa oli projektiluontoinen. Projektin keskeinen piirre on se, että projektilla on selkeä alku ja loppu. Tätä työtä työstäessä minulle kirkastui ajatus siitä, että työni on niin sanotusti päättymätön projekti. Vaikka työ on valmis, prosessoiminen jatkuu mielessäni vielä pitkään ja kuvat työstäni ovat pysyviä asioita, joihin voi palata aina uudelleen ja uudelleen ja joista voi löytää aina

uutta ihmeteltävää.

3.4 Aineiston keruumenetelmät

Opinnäytetyössäni toiminnallisessa osuudessa sovelsin voimauttava valokuva -menetelmää. Tutkimusaineiston keruumenetelminä käytin eläytymismenetelmää sekä ryhmähaastattelua. Tässä luvussa esittelen käyttämäni menetelmät. Tutkimusaineistona käytin myös Tyttöjen olohuone -ryhmän palautekyselyn tuloksia.

3.4.1 Voimauttava valokuva

Voimauttava valokuva menetelmä on valokuvaaja, taide- ja sosiaalikasvattaja Miina Savolaisen kehittämä menetelmä, joka sai alkunsa yhteisöllisestä valokuvausprojektista Maailman ihanin tyttö. Menetelmä perustuu empowerment (voimaantuminen) -käsitteen sisältöihin, jonka perustana on se, ettei toista ihmistä voi voimauttaa vaan voimaantuminen lähtee aina jokaisesta itsestään. (Savolainen 2009.)

Menetelmä perustuu valokuvien kykyyn tallentaa ja tehdä näkyväksi elämäntarinaa, identiteetin eri puolia ja roolia sekä yhteisön ihmissuhteita ja historiaa. Oleellista menetelmässä on se, että kuvattava itse löytää asioita, joita haluaa valokuvan keinoin vahvistaa ja tehdä näkyväksi. Tärkeää on myös kuvaajan ja kuvattavan tasa-arvoinen suhde. Kuvattava itse päättää, kuinka häntä kuvataan ja kuvattava itse päättää, mitkä kuvat ovat hänelle niitä oleellisia ja elämäänsä liittyviä kuvia. (Savolainen 2009.)

3.4.2 Eläytymismenetelmä

Eläytymismenetelmällä tarkoitetaan pienimuotoisten tarinoiden kirjoittamista tutkijoiden antamien ohjeiden mukaan. Vastajille annetaan kehyskertomus, jonka muodostamien mielikuvien mukaan vastaajat kirjoittavat lyhyen tarinan. Menetelmässä keskeisessä osassa on kehyskertomusten variointi. Kehyskertomuksia on 2-4, joissa varioidaan tiettyä asiaa ja analysoinnissa keskitytään siihen, mikä tarinoissa muuttuu, kun kehyskertomuksissa vaihdetaan yhtä tekijää. Olennaista on, että kehyskertomusten tulee olla muuten mahdollisimman samankaltaisia, lukuun ottamatta yhtä muuttuvaa tekijää. Eläytymismenetelmä mahdollistaa vastaajalle oman mielikuvituksen ja ajattelun aktiivisen käytön. Menetelmä ei tuota niinkään faktoja, vaan erilaisia vihjeitä ja merkkejä, jotka ruokkivat tutkijan tieteellistä mielikuvitusta. (Eskola & Suoranta 2000, 110 - 116.)

Eläytymismenetelmää käytin tutkimusaineiston hankkimiseen opinnäytetyössäni, koska tiesin, että ryhmään kuuluvat tytöt olivat hyviä kirjoittajia. Kehyskertomusten (LIITE 1) avulla halusin saada kuvailuja siitä, miten tytöt kokivat ryhmään ja samalla valokuvausprojektiin osallistumisen. Vastaavasti halusin tietää, miten oletus, että he eivät olisi osallistuneet projektiin, olisi vaikuttanut heihin. Toisin sanoen halusin tietoa siitä, mitä tytöt projektilta olivat saaneet ja miten heidän elämänsä olisi edennyt, jos he eivät olisi osallistuneet projektiin ja mistä he olisivat mahdollisesti jääneet paitsi.

3.4.3 Ryhmähaastattelu

Eläytymismenetelmän tueksi päätin ottaa ryhmähaastattelun. Halusin myös haastatella ryhmään osallistuneita tyttöjä, kun projektin päättymisestä oli kulunut jonkin aikaa. Näin tytöt olivat saaneet jo etäisyyttä projektiin ja osasivat ehkä

tarkastella sitä eri näkökulmista.

Ryhmähaastattelun tavoitteena on haastatella useampaa henkilöä samanaikaisesti ja näin luoda ryhmäkeskustelu tutkijan haluamasta aiheesta tai teemoista. Ryhmähaastattelussa haastateltavat saavat toisistaan tukea ja näin ollen tietoa saatetaan saada tavallista enemmän. Ryhmähaastattelu on asiallinen, mutta tavallisesti vapaamuotoinen keskustelu ja tavoitteena on avoin ja vapaa ilmapiiri. (Eskola & Suoranta 2000, 94- 97.)

Koska opinnäytetyöni on toiminnallinen tutkimus, eikä varsinainen tieteellinen tutkimus, käytin haastattelun tallentamiseen kirjallisia muistiinpanoja nauhoittamisen sijaan säästääkseni aikaa työläältä litterointivaiheelta. Haastatteluun pääsi osallistumaan viisi kahdeksasta työstä. Kolmelle tytölle lähetin haastattelukysymykset sähköpostitse ja sain niihin vastaukset kirjallisena.

3.5 Aineiston analyysi

Tutkimusaineistoa lähdin analysoimaan tematisoinnin kautta. Aineistosta voi nostaa esiin erilaisia teemoja, jotka valaisevat tutkimuskysymystä. Näin voidaan verrata tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa. (Eskola & Suoranta 2000, 174.) Päädyin käyttämään teemoittelua aineiston analysoimisessa, koska tutkimusaineistoista nousi selkeästi esiin usein toistuvia teemoja, jotka ovat olennaisia tutkimuskysymyksen kannalta. Näitä teemoja ovat ryhmän merkitys, valokuvaushetki, valokuvanäyttelyn toteuttaminen, suhde omaan kuvaan sekä valokuvaprojektin yksilöllinen kokeminen.

3.6 Tutkimuksen luotettavuus

Erityisesti kvalitatiivisessa, eli laadullisessa tutkimuksessa tutkija joutuu jatkuvasti

pohtimaan tekemiään ratkaisuja ja näin ottamaan kantaa sekä analyysin kattavuuteen, että tekemänsä työn luotettavuuteen. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan on myönnettävä, että tutkija on tutkimuksensa keskeinen tutkimusväline. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pääasiallisin luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. (Eskola & Suoranta 2000, 208 -210.)

Tässä tutkimuksessa olin osallistuvana osapuolena koko tutkimusprosessin ajan. On pohdittava muun muassa sitä, kuinka osallistumiseni Tyttöjen olohuone -ryhmän toimintaan on vaikuttanut esimerkiksi tyttöjen vastauksiin haastattelussa tai palautekyselyssä. Tytöt ovat voineet vastauksia antaessaan ajatella esimerkiksi, että eivät halua tuottaa minulle pettymystä. On myös pohdittava sitä, kuinka ohjaajien näkökulma projektista itsetuntoa vahvistavasta kokemuksesta on vaikuttanut tyttöjen ajatuksiin ja mielipiteisiin.

Varmasti ohjaajien ajatukset ja mielipiteet ja vahva läsnäolo ovat vaikuttaneet tyttöjen ajatuksiin, mutta kuten luvussa 3.1. kävi ilmi, on tutkijan vaikuttaminen ja osallistuminen yksi toimintatutkimuksen keskeinen osa. Tutkijana minulla oli hyvä mahdollisuus olla osana melko pitkää prosessia tyttöjen kanssa ja tehdä havaintoja monesta eri tilanteesta. Mukana toiminnassa olleilta kahdelta ohjaajalta sain myös tukea omille havainnoilleni sekä uusia näkökulmia tarkasteltavaksi.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessani luotan omiin havaintoihini ja tyttöjen kertomuksiin ja sanomisiin sekä taitoihini kerätä tietoa. Keräsin tietoa niin kirjallisesti kuin suullisesti, joten myös se lisää tutkimuksen luotettavuutta.

4 TYTTÖJEN OLOHUONE PROJEKTI

Tyttöjen olohuone projektin ideana oli järjestää Saarijärvellä pienryhmätoimintaa

tyttöille. Tavoitteena oli yhdistää toimintaan perhetoimintaan tyttöjen perheiden kanssa. Tyttöjen olohuone -ryhmän metodina toimi pientyttöryhmä, jonka on kehittänyt ruotsalainen Mia Hanström. Nitovuori (2001, 61) käyttää toimittamassaan Tyttötyökansiossa Hanströmin tekstejä, joiden mukaan tyttöryhmän tarkoitus voi vaihdella ryhmästä toiseen, mutta ryhmät perustuvat tyttöjen kasvun tukemiseen heidän omista lähtökohdistaan. Tärkeää on, että tytöt saavat näissä ryhmissä rakennuspalikoita oman itsen käsittelyyn, vahvistusta omalle identiteetilleen sekä tukea itsetunnolleen, kyvyilleen vaikuttaa, keskustella ja ottaa kantaa.

Tyttöryhmä -metodi voi sopia kaikenlaisille tytöille. Tytöt voivat olla niin sanotusti tavallisia tyttöjä, joilla ei esimerkiksi ole harrastuksia. Ryhmiä voidaan myös perustaa erilaisin perustein ja tarvelähtöisesti yhteistyössä eri tahojen kanssa esimerkiksi hiljaisille tytöille, ”kovistytöille” tai monikulttuurisille tytöille (Nitovuori 2001, 62.) Tyttöjen olohuone -ryhmä koottiin tytöistä, joille arveltiin olevan hyötyä kyseisestä toiminnasta. Selkeää yhteistä tekijää ryhmään kutsutuille tytöille ei ollut, mutta heidän kanssaan muissa yhteyksissä työskennelleet aikuiset arvelivat toiminnan heille sopivaksi ja tarpeelliseksi.

Saarijärvellä Tyttöjen olohuone -toiminta voitiin lukea ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön ja sosiaalisen vahvistamisen piiriin (Kuusela 2009, 4). Lastensuojelulain mukaan kunnan on järjestettävä ehkäisevää lastensuojelua lasten ja nuorten hyvinvoinnin edellytykseksi. Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on myös kunnan muiden palvelujen piirissä, kuten äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa terveydenhuollossa, päivähoitossa, opetuksessa ja nuorisotyössä annettava erityinen tuki silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana (Lastensuojelulaki 2009.) Nuorisolain mukaan yksi nuorisotyön tehtävä on nuorten kasvatuksellinen ohjaus sekä sosiaalinen vahvistaminen (Nuorisolaki 2006).

4.1 Projektin taustaorganisaatiot

Tyttöjen olohuone -projektin taustaorganisaatioina toimivat yhteistyössä Saarijärven nuorisotoimi sekä Saarijärven seurakunta. Projektissa mukana oli erityisesti Saarijärven seurakunnan diakonia- ja nuorisotyö. Saarijärven seurakunnan internetsivujen (2009) mukaan seurakunnalla on monenlaista toimintaa kaikenikäisille ihmisille. Seurakunnan diakoniatyön perustana on lähimmäisen auttaminen ja tukeminen etenkin niille, joilla tarve on suuri. Diakoniatyön tavoite on ihmisen rinnalla kulkeminen erilaisissa elämän haasteissa. Työn kulmakiviä ovat erilaisuuden hyväksyminen, ihmisarvon kunnioitus ja välittäminen. Seurakunnan nuorisotyön tavoitteena on tarjota turvallinen kasvupaikka itseään ja tietään etsiville nuorille.

Saarijärven kaupungin internetsivujen (2009) mukaan kaupungin nuorisotoimi on osa kaupungin vapaa-aikatoimea. Vapaa-aikatoimen tehtävänä on tuottaa vapaa-aikapalveluja niin, että se edistää kuntalaisten hyvinvointia, elinvoimaisuutta, terveyttä, omatoimisuutta sekä erityisesti nuorten kasvua ja kehitystä: muun muassa edistää liikunta- ja nuorisoyhdistysten toimintaa, tukea nuorten omaehtoista toimintaa sekä järjestää nuoriso- ja liikuntatoimintaa. Saarijärven nuorisotoimen alaisuudessa toimii useita kerhoja ala- ja yläasteikäisille lapsille ja nuorille. Kohdennettu pienryhmätoiminta on yksi kerhotoiminnan muoto.

4.2 Projektin tausta ja tavoitteet

Tarve tyttöjen pienryhmätoiminnalle Saarijärvellä lähti kesän 2008 rippileiriltä, jossa heräsi idea tyttöjen kasvua ja kehitystä tukevasta toiminnasta. Lukuvuonna 2008 - 2009 päätettiin järjestää tytöille oma kasvuryhmä ja näin sai alkunsa Tyttöjen olohuone -projekti. (Kuusela 2008, 3.)

Projektin tavoitteena oli järjestää mielekästä toimintaa ryhmään kutsutuille tytöille kerran viikossa Tyttöjen olohuone kokoontumisissa. Tyttöjen olohuoneessa tehtiin asioita, jotka kiinnostivat tyttöjä ja joita he halusivat tehdä. Osallisuus oli vahvasti mukana heti toiminnan alussa ja osallisuus oli tietyllä tapaa lähtökohta toiminnalle: tytöt kutsuttiin toimintaan kirjeitse, joissa kerrottiin toiminnasta ja he päättivät itse toimintaan osallistumisesta. Läpi toiminnan pyrittiin kuulemaan tyttöjä ja ottamaan heidän toiveensa ja mielipiteensä huomioon. Toiminnassa käytiin läpi myös erilaisia teemoja, jotka tukivat tyttöjen kasvua nuoreksi naiseksi ja aikuiseksi. Näitä teemoja olivat mm. tulevaisuus, unelmat, elämänkaari, omakuva, ihmissuhteet, arjen usko, perhe. Tavoitteena oli myös vahvistaa tyttöjen sosiaalisia taitoja ja valmiuksia muun muassa keskustelutaitoja ja omien mielipiteiden ilmaisua sekä vahvistaa tyttöjen itsetuntemusta ja auttaa löytämään omia kiinnostuksen kohteita. Nuoruus on vaikeaa ja samalla ihanaa aikaa. Nuoriin kohdistuu tänä päivänä paljon odotuksia ja paineita ja nuoret tarvitsevat aikuisten tukea kasvussaan, vaikka samalla nuori irrottautuu vanhemmistaan ja perheestään. (Kuusela 2009, 5-6.)

4.3 Ryhmän merkitys

Tyttöjen olohuone

*Kahdeksan tyttöä on täällä
monet aika villillä päällä
On täällä kolme vetäjää
ja aina hyvä sää
Kerho yleensä puol kolmelta alkaa
ja täällä on monta jalkaa
Ei täällä tapella
vaan ollaan rauhallisia, ajatella
Mikään ei voita tätä
joten tätä en kyl jätä*

Milla-Maija 14v.

Edellä esitetty runo on yhden Tyttöjen olohuone -ryhmäläisen kirjoittama. Runo kuvaa hyvin ryhmän toimintaa ja siitä käy ilmi ryhmän tärkeys. Newman & Lohman & Newmanin (2007) mukaan ryhmään kuulumisen tunne on yhteydessä nuorten psyykkiseen terveyteen (Tallgren 2008, 19). Psyykkisen kehityksen aikana nuori käy läpi kolme keskeistä vaihetta: hän irrottautuu lapsuuden vanhemmista, ottaa haltuun ruumiinsa ja turvautuu kasvussaan ikätovereiden apuun. (Aalberg & Siimes 1999, 61.) Nuorisotyössä on nähty eduksi tarjota sukupuolittain eriytettyjä ryhmiä. Näissä nuoret saavat jutella ja pohtia omalle elämälleen merkityksellisiä asioita sekä vapautua peleistä, jotka käynnistyvät, kun toinen sukupuoli on paikalla. (Uusitalo 1999, 7.) Kasvuprosessi ja ryhmäytyminen muodostavat vähitellen hajanaisesta joukosta ryhmän ja ryhmä on aina enemmän kuin jäsentensä summa. Ryhmän voimaa lisäävät kiinnostus ja tunteet ja keskinäinen jännite. Ryhmäytymisprosessiin tarvitaan ryhmän muihin jäseniin tutustumista ja vähitellen syntyvää mekokemusta. Ryhmällä on yleensä aina yksi yhteinen tavoite. (Nitovuori 2001, 81.) Tyttöryhmässä voi kokeilla ajatustensa ja tunteittensa ilmaisemista turvallisessa ympäristössä. Kun suostuu jakamaan itsestään ja saamaan toisilta löytää itsensä aarrearkun ääreltä: itsetuntemuksen ainekset avautuvat vähitellen antaen rohkeutta ja elinvoimaa. (emt., 81 – 82.)

Teoksessa *Sosiodynaaminen ohjaus* Vance Peavy (1999, 161) käyttää käsitettä *Konstruktivistinen ohjausryhmä*. Konstruktivistinen ohjausryhmä tarjoaa yksilölle mahdollisuuden rakentaa identiteettiään ja saada toisilta vahvistusta sille. Useimmat ominaisuudet, joilla kuvaamme minuuden kokemusta, hankitaan vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin. Konstruktivistit korostavatkin persoonallisuuden ja minuuden sosiaalisia puolia individualismin sijaan. Salmivallin (2005) mukaan nuori opettelee ryhmässä yhdessä toimimista ja samalla hän oppii itsestään ja rakentaa minäkuvaansa (Tallgren, 19).

4.4 Ohjaajan merkitys ryhmälle

Teoksessa *Lapsesta aikuiseksi* Aalberg & Siimes (1999, 103 – 104) esittelevät kuusi keskeistä tekijää, joita nuoret tarvitsevat kehittyäkseen lapsesta aikuiseksi:

1. Nuoret tarvitsevat sitä, että heistä pidetään
2. Nuoret tarvitsevat fyysistä ja emotionaalista tilaa kehittyä, oppia tuntemaan itsensä, rajansa ja mahdollisuutensa, sekä tilaa tehdä erehdyksiä ja kokeiluja
3. Nuoret tarvitsevat ikätovereita
4. Nuoret tarvitsevat rajoja
5. Nuorelle on tärkeää saada uhmata asetelmassa, jossa heidän riippuvuutensa kohdataan ja jossa heidän uhmaansa vastataan
6. Nuoret tarvitsevat aikuisen läsnäoloa. Vain silloin edellä esitetyt asiat ovat mahdollisia

Nuori tarvitsee tuekseen toisia nuoria ja oman perheen ulkopuolisia aikuisia (Aalberg & Simes 1999, 57). Aikuisen ajan antaminen nuorelle on tärkeää tyttötyössä ja myös muussa nuorisotyössä. Nuori tarvitsee vapaa-aikanaan aikuisia, joka antaa aikaa, kasvattaa, toimii tasavertaisesti, kuuntelee ja ottaa nuoren viestin vakavasti. (Tulensalo & Ylänen 1997, 27.) Aikuisen hoiva on tärkeää nuorelle. Konkreettisesti hoiva on toisen ihmisen aktiivista kohtaamista: lohduttamista, auttamista, kyselemistä, kuuntelemista ja tarkkaavaista läsnäoloa. Nuorella ihmisellä on tarve itsenäistyä ja aikuistua. Itsenäisyystarpeesta huolimatta, tai juuri se vuoksi, nuori tarvitsee ympärilleen hänestä välittäviä aikuisia, rajoja asettavia kasvattavia, rakastavia, vastuullisia, hoivaavia ja hänestä huolehtivia ihmisiä. (Laakkonen 2007, 149 – 151.)

Hyvät ohjaajat välittävät. He eivät ole välinpitämättömiä ihmisten kohtaamien vaikeuksien suhteen. Ohjauskeskustelun turvallisessa ilmapiirissä voidaan tutkia asioita ja niihin voidaan saada selvyyttä. Ohjauksessa on kysymyksessä ihmisten välisestä kommunikaatiosta ja itsetutkiskelun prosessista. Ohjauksen keskeinen

elementti on tuen ja toivon antaminen. Siinä autetaan selventämään asioita ja suunnittelemaan toimintaa. (Vance Peavy 1999, 25 – 27.)

5 SUKUPUOLISENSITIIVINEN TYTTÖTYÖ

Tyttötyön kaksi lähtökohtaa ovat, että kohde on nuori ja naispuolinen henkilö. Tyttötyössä huomioidaan kasvatuksellinen tehtävä sekä sukupuolen yhteiskunnallinen merkitys. Toiminta on erityisesti tytöille suunnattua ja tyttöjen kehityksen erityispiirteet huomioivaa työtä. Tyttötyötä voidaan tehdä missä vain, missä tyttöjen erityiskysymykset nousevat esille ja vaativat pohdintaa ja puuttumista esimerkiksi koulussa tai vapaa-ajan harrastuksissa. (Nitovuori 2001, 9.)

Seuraavassa käyn läpi tyttötyön historiaa, avaan sukupuolisensitiivisyyden käsitettä ja pohdin, miten sukupuolisensitiivinen työote näkyi Tyttöjen olohuone projektissa.

5.1 *Tyttötyön historiaa*

Nuorisotyön perinteinen linja on suosinut poikia, ja ollut siten epätasa-arvoinen. Nuorisotyöllä on aikaisemmin tarkoitettu poikien kanssa tehtävää työtä ja erityisesti näkyvästi häiriökäyttäytyvien poikien ”taltuttaminen” on ollut nuorisotyön lähtökohta. Sama ilmiö näkyy edelleen nuorisotyössä monissa paikoissa. (Nitovuori 2001, 9.) Tytöt jäävät melko näkymättömäksi nuoris- ja sosiaalityössä, koulussa sekä vapaa-ajalla. Edelleen tytöt ajatellaan usein selviytyjiksi, vastuurationaaliksi, toisistaan huolehtiviksi ihmisiksi joilta selviytymiskeinot löytyvät kuin itsestään. Kaikilla tytöillä ei kuitenkaan ole keinoja selviytyä omasta kasvuprosessista yleisten

normien edellyttämällä tavalla ja he tarvitsevat erityistä tukea vanhempien tuen rinnalle. (Tulensalo & Ylänen 1997, 26.)

Poika- ja tyttökoulujen aikaan eriyttäminen tyttöihin ja poikiin nähtiin välttämättömäksi ja vielä 70- luvulla tyttö- ja poikakerhot olivat tavallisia nuorisotyönmuotoja. Tasa-arvoideologian yleistyttyä, alettiin karsia tällaisen eriyttävän työn määrää ja tyttöjen ja poikien yhteisiä toimintoja pidettiin tasa-arvon takeena. Eriyttämistä tyttöihin ja poikiin alettiin jälleen suositella, kun havaittiin että yhteiset toiminnot saattavat kääntyä tasa-arvoa vastaan. Eriyttäminen ja yhteistoiminta eivät kuitenkaan sulje toisiaan pois, vaan eriyttämistä voi käyttää myös yhteistoiminnan rinnalla. (Nitovuori 2001, 11 – 12.)

Artikkelissaan *Tyttöjä pelastamassa* Jaana Lähteenmaa (2002, 271 – 283) esittelee tyttötutkimuksen lyhyttä historiaa eri feminismiteorioiden kautta ja tarkastelee samalla sitä, miten tyttötutkimuksen ydin, tyttöjen auttaminen, on säilynyt lähes samana. 1970- luvulla tyttötutkimuksessa puhuttiin tyttöjen emansipoimisesta, eli vapauttamisesta. Pohjoismaisessa 1980- luvun tyttötutkimuksessa pyrittiin näkemään tyttökulttuurin sisäinen logiikka. Naiseutta ja tyttöyttä pidettiin sinänsä arvokkaana ja ihasteltiin etenkin hoiva- ja ihmesuhdekykyjä. Tällöin syntyi myös toinen tyttötutkimuksen juonne, joka avasi näkökulman tytöksi kasvamisen ristiriitoihin: äiti-uranainen, seksikäs mutta pidättyvä, älykäs mutta ei liian uhka pojille. Tämä näkemys toimi pohjana 1990- luvun tyttötutkimukselle, jossa nostettiin esiin tyttöjen pärjääminen monimuotoisessa maailmassa. Tyttöjen väliset erot ovat moninaistuneet 2000- luvulla, eikä voida puhua enää yhdestä massasta. Yhdet tytöt tarvitsevat tuekseen yhtä ja toiset toista. Tyttöjen kirjavuus tulisi huomioida tyttötutkimuksessa. Tutkijoiden tulisi entistä enemmän kysyä tytöiltä, millaiset asiat he itse kokevat ongelmallisiksi ja missä tyttötutkimus voisi auttaa, oikeassa olevan ja vapaustaistelijan tutkijan roolin sijaan.

5.2 Sukupuolisensitiivisyys

Sukupuolisensitiivisyys on sukupuolinäkökulman huomioon ottamista eri yhteiskunnan tasoilla ja sen toiminnoissa ja se on tasa-arvon edellytys (Saari 2009). Jari Sinkkosen (1997) mukaan sukupuolten tasa-arvoon pyrkiminen on ymmärrettävää, mutta se ei saisi johtaa sukupuolierojen kieltämiseen. Se, että tyttöä arvostetaan tyttönä ja poikaa poikana ei tarkoita sitä, että toteutetaan vanhoja stereotyyppioita, vaan on merkittävä tuki lapsen itsetunnon kehitykselle. Usein tasa-arvolla saatetaan ajatella sitä, että naisilla ja miehillä ei saisi olla eroja tai ne pyritään hävittämään. Todellinen sukupuolten tasa-arvo tarkoittaa kuitenkin sitä, että toiminnassa huomioidaan sukupuoli ja hyväksytään sukupuolten väliset erot ja tuetaan yksilöä kasvamaan juuri sellaiseksi naiseksi tai mieheksi, kuin he ovat. Varpu Punnosen (2006) mukaan sukupuolisensitiivisyys on sukupuoleen liitettyjen arvojen ja asenteiden tunnistamista ja näkyväksi tekemistä. Se tarkoittaa kykyä tunnistaa naisten ja miesten välinen erilaisuus ja erot esimerkiksi viestintätavoissa ja tarpeissa. (Anttonen 2007, 11.)

5.3 Sukupuolisensitiivinen työote Tyttöjen olohuone projektissa

Sukupuolisensitiivinen työote näkyi Tyttöjen olohuone projektissa siinä, että projektissa pyrittiin tuomaan esiin tyttöys ja naiseus ja naiseksi kasvaminen tässä yhteiskunnassa. Projektissa käytiin läpi elämään ja kasvamiseen liittyviä asioita toiminnallisuuden muun muassa valokuvauksen kautta (Kuusela 2009, 6 – 8).

Sukupuolisensitiivisen nuorisotyön ja kansalaistoiminnan tavoite voi olla omanlaisekseen, arvokkaaksi ja ainutlaatuiseksi yksilöksi kasvamisen mahdollistamista. Varpu Punnosen (2006) mukaan sukupuolisensitiivisen nuorisotyön avulla voidaan tarkastella sukupuoleen liittyviä viestejä, vähentää sukupuoliroolien aiheuttamaa jännitettä, antaa samaa sukupuolta olevan ohjaajan tukea ja roolimallia, antaa ryhmän tukea sekä parantaa työn laatua. (Anttonen 2007, 18.)

Naisen ja miehen identiteetit muodostuvat erilaisiksi, koska ympäröivä kulttuuri asettaa jo syntymästä saakka tytöille ja pojille erilaisia odotuksia (Saari 2009). Alatuorin mukaan määriteltäessä tyttöjen identiteettiä, siinä korostuu ruumiin ja sen muotojen sekä seksuaalisuuden merkitys. Tyttöjen käytös, mielipiteet, tunteet ja teot tulkitaan usein heidän sukupuoltaan ja ulkonäköään vasten, tämän vuoksi sukupuoli ja ruumiillisuus ohjaavat tytön identiteetin kasvua ja muodostusta koko elämän ajan. (Alatuori 2002, 4.)

Opinnäytetyössäni pyrin antamaan tilaa tyttöjen omalle persoonalle ja heissä asuvalle tyttöydelle ja orastavalle naiseudelle. Tyttöjen olohuoneessa sai vapaasti olla juuri sellainen tyttö kuin halusi olla. Myös ohjaajien roolit olivat tarkkaan harkittuja tyttötyön kannalta. Itse toimin nuorena naispuolisena ohjaajana, johon tytöt pystyivät helposti samaistumaan nuoren ikäni takia. Teoksessa Sukupuolisensitiivisyys kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä Anttonen (2007, 28) esittelee Meidän tyttöset -hanketta. Meidän tyttöset -hankkeen tyttöryhmiin

osallistujille samaa sukupuolta olevat, nuoret ohjaajat näyttäytyivät erittäin positiivisina aikuisina ja roolimalleina, joihin saattoi luottaa ja joita voitiin pitää niin auktoriteetteina, kuin jossain määrin kavereinakin. Tyttöjen olohuone ryhmän ohjaajana kanssani toimi toinen naisohjaaja, jonka rooli oli olla jossain määrin ryhmän äitihahmo. Ryhmässä oli myös miespuolinen ohjaaja, jonka tehtävänä oli toimia miehen mallina ja miesnäkökulman tuojana ryhmässä. Pyrimme toiminnassa tuomaan esiin sen, että mies voi olla yhtä luotettava kuin nainenkin ja myös miehille voi puhua omista asioistaan.

6 VALOKUVA SOSIAALISEN VAHVISTAMISEN VÄLINEENÄ

6.1 Mitä on sosiaalinen vahvistaminen?

Sosiaalisen vahvistamisen määrittely ei ole helppoa, koska siihen liittyy monta asiaa. Nuorisolain (2006) mukaan sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan nuorille suunnattuja toimenpiteitä syrjäytymisen ehkäisyksi ja elämönhallintataitojen parantamiseksi.

Artikkelissaan Sukupuolisensitiivisyys kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä Erja Anttonen määrittelee sosiaalisen vahvistamisen yksilön ja yhteisön tukemiseksi. Nuorisotyön kentällä sosiaalinen vahvistaminen voidaan hahmottaa ennalta ehkäiseväntyön menetelmäksi, jonka tavoitteena on muun muassa nuoren elämönhallinnan tukeminen. Anttonen arvioi sukupuolisensitiivisen työtteen olevan mahdollistaja sekä yksi edellytys nuoren sosiaaliselle vahvistamiselle. (Anttonen 2006, 2, 53.)

6.2 Valokuva itsetuntemuksen vahvistajana

Voimauttava valokuva -menetelmän internetsivuilla valokuvasta puhutaan kehon ja mielen herättäjänä. Omakuvat herättävät mielihyvän tunnetta ja niitä haluaa tankata silmillään. Valokuva on todiste omasta arvokkuudesta ja hyvyydestä. (Savolainen 2009.)

Opinnäytetyössäni en käytä voimauttava valokuva -termiä, koska minulla ei ole menetelmän käyttöön vaadittavaa koulutusta, vaan puhun valokuvan käytöstä. Jo ennen Miina Savolaisen kehittämää menetelmää, on valokuvaa käytetty välineenä muun muassa terapiatyössä. Valokuvaterapian tavoitteena on lisätä ihmisen itsetuntemusta, tukea persoonallista kasvua ja psyykkistä eheyttä sekä lisätä selviytymiskykyä valokuvan ja valokuvauksen avulla. Kuvan avulla voidaan luoda vaihtoehtoisia tapoja jäsentää elämää, elävöittää muistia sekä tavoittaa sellaisia asioita, mihin sanat eivät yllä. (Suomen valokuvaterapia yhdistys r.y. 2009.)

Ihmiset ovat valokuvanneet niin kauan, kuin kamera on ollut olemassa ja usein kuvia on otettu ja otetaan ihmisille tärkeistä asioista ja hetkistä. Valokuva-albumeihimme säilömme muistikuvia ihmisistä ja objekteista. Valokuva toimii henkilöhistoriamme opasteina hetkiin ja tapahtumiin, jotka haluamme muistaa. (Hietala 2007, 156 – 157.)

Omien havaintojeni mukaan tällä vuosituhanella valokuva ja etenkin kuva itsestä on saanut aivan uudenlaisen merkityksen, kun internet on pullollaan erilaisia sivustoja, joihin voit liittää kuvasi ja joihin toiset voivat kommentoida valokuvaasi. Tällaisia sivustoja ovat muun muassa Irc-Galleria ja Facebook. Nämä palvelut ovat etenkin nuorten suosiossa ja nuoret laittavat erilaisia kuvia itsestään ja elämästään sivustoille. Irc-galleria sivuston mukaan sivustolle lisätään päivittäin lähes 70 000 kuvaa ja 1,5 miljoonaa kommenttia. Irc-Galleria on Suomen käytetyin nuorten ja nuorten aikuisten verkkoyhteisö. (Sulake Dynamoid 2009.) Tällaisissa verkkopalveluissa vieraillessa jää sellainen tunne, että nuoret janoavat kommentteja itsestään, siitä, miltä he näyttävät muiden silmissä. Ihmisen minäkäsitys, eli käsitys itsestä ja itsetunto kehittyy eri elämäntilanteista saatujen

palautteiden ja aikaisempien kokemusten perusteella. Yläasteikäinen nuori on altis vaikutteille, pohtii omaa käyttäytymistään ja asioita ja kokee voimakkaasti tunnetasolla itseensä kohdistuvan arvostelun. Mallit, ystävyysuhteet ja palkkiot määräävät pitkälti nuoren käyttäytymistä. (Aho & Laine 1997, 24, 29.) Voidaan siis olettaa, että nuoret kaipaavat mielipiteitä ja palautetta omista kuvistaan ja kommentit ja saatu palaute toimii yhtenä rakennuspalana heidän minäkäsityksensä ja itsetuntonsa muodostumisessa.

Mielestäni valokuva voi toimia myös sosiaalisen vahvistamisen välineenä. Valokuvan kautta voi tarkastella itseään eri näkökulmista ja omasta valokuvasta saatu palaute voi toimia itsetunnon ja oman identiteetin muodostuksen vahvistajana. Valokuva on myös median väline ja valokuvan käytöllä sosiaalisen vahvistamisen välineenä on myös mediakasvatuksellinen yhteys. Media on jokaisen elämässä päivittäin, eikä siltä voi välttyä. Mediassa esitetyt ihmiskuvat ja ihanteet ovat usein yksipuolisia. Valokuvan keinoin voidaan tarkastella naiskuvaa erilailla, kuin mitä se mediassa esitetään ja valokuva antaa aihetta median kriittiseen tarkasteluun.

Valokuvaprojektiimme liittyi vahvasti myös osallisuus. Sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus kulkevat mielestäni käsi kädessä. Tunne siitä, että olet osallinen jostakin, on osa sosiaalista vahvistamista. Tyttöjen olohuone -ryhmän valokuvaprojektissa näyttäytyi ryhmän ja osallisuuden tunteen merkitys sekä oman minäkäsityksen vahvistuminen projektin myötä.

6.3 Valokuvausprosessin eteneminen Tyttöjen olohuone -projektissa

Voimauttava valokuva -menetelmän keskeiset osa-alueet ovat albumikuvat, valokuvaustilanteen vuorovaikutus, omakuva sekä arjen kuvaaminen (Savolainen 2009). Nämä kaikki osa-alueet tulivat esille myös opinnäytetyössäni, mutta

sovelsimme niitä ryhmällemme ja toiminnalle sopiviksi.

Tyttöjen olohuone -projektissa valokuvausprosessi lähti liikkeelle omien valokuvien tarkastelusta. Jokainen ryhmän jäsen sai tuoda kokoontumiseen valitsemansa lapsuuden valokuvan itsestään sekä toisen, tuoreen valokuvan. Ryhmässä kävimme läpi kuvat kuva kerrallaan ja jokainen sai kertoa toisille, miksi hän valitsi juuri kyseisen valokuvan. Tämän jälkeen jokainen sai tehdä itsestään elämänkaarityön, jossa pohdittiin, mitä tähänastisen elämän aikana on tapahtunut ja missä näemme itsemme tulevaisuudessa. Jokainen esitteli työnsä muille. Ryhmän ohjaajana olin yllättynyt kuinka valokuvien sekä elämänkaaritöiden esittely herätti tunteita ryhmäläisissä sekä ohjaajissa ja kuinka rohkeasti tytöt kertoivat omasta elämästään. Siitä kertoo esimerkiksi se, että kyseinen kokoontumiskerta venyi pitkästi yli normaalin kokoontumisajan, koska emme halunneet jättää kenenkään kertomusta seuraavalle kerralle. Yksi tytöistä kirjoitti ryhmän palautteessa:

”Elämänkaari oli tosi hyvä, tuli katsottua ensikertaa ihan todenteolla jo mennyttä elämää”

Varsinainen valokuvaaminen aloitettiin sillä, että ryhmän tytöt kuvasivat ohjaajia. Tällä pyrittiin vapauttamaan jännitystä ja luomaan tasa-arvoinen suhde ohjaajien ja ryhmäläisten välille.

Jokaiselle Tyttöjen olohuone ryhmään kuuluvalla tytöllä jaettiin omat kertakäyttökamerat ja he saivat prosessin aikana kuvaustehtäviä. Näitä tehtäviä olivat perheen kuvaaminen sekä parin kanssa kuvaaminen, jonka aiheena oli ”parasta minussa”. Tytöt saivat ottaa myös tilannekuvia toiminnastamme ja kertakäyttökamerat olivat mukana yhteisillä retkillä ja reissuilla.

Ohjaajat ottivat jokaisesta työstä valokuvia yksitellen. Jokainen sai itse määrätä, missä ympäristössä halusi itseään kuvattavan ja mitä asiaa halusi kuvissa

käsitellä, tehdä näkyväksi tai korostaa. Tyttö sai päättää myös kuvassa käyttämänsä asun. Käytössä oli erilaisia kankaita, joita oli mahdollisuus käyttää kuvausrekvisiittana tai asuna. Kuvausajankohta sovittiin jokaisen tytön kanssa erikseen. Kuvaustilanteissa vallitsi hauras ja intensiivinen tunnelma. Tyttöjen aitous ja luonnollinen olemus yllättivät minut ohjaajana joka kerta. Kuvausajankohtamme osuivat talvelle ja kevät talvelle jolloin luonto oli karuimmillaan ja ehkä myös rumimmillaan. Jälkeenpäin ajateltuna tämä toimi hyvin kontrastina tyttöjen herkälle ja kauniille olemiselle. Myös kuvausmatkat olivat iso osa kuvaustilannetta. Matkojen aikana ehdimme jutella tyttöjen kanssa kahden kesken ja esimerkiksi yhden kerran ajoimme monta kilometriä harhaan, koska keskustelu oli niin antoisaa.

Yhteisissä Tyttöjen olohuone kokoontumisissa keskusteltiin kuvaustilanteista ja jaettiin kokemuksia kuvattavana olemisesta sekä käytiin läpi myös kuvaustehtäviä ja niiden herättämiä ajatuksia. Kuvaustilanteet olivat kaikki hyvin erilaisia, mutta niissä oli yksi yhteinen tekijä; kaikki kuvattavat olivat uskomattoman läsnä kuvastilanteessa ja tunnelma oli hyvin intensiivinen. Oma ennako-oletukseni oli, että tytöt yrittäisivät jollain tavalla poseerata kuvissa, mutta se osoittautui vääräksi. Kuvaustilanteessa tytöt olivat todella luonnollisia, lähes ilman meikkiä, todellisia omia, aitoja persooniaan.

Kun kaikki ryhmän työt oli kuvattu, kävin tyttöjen kanssa yksitellen läpi hänestä otetut kuvat. Kuvien katselu oli tunnelmallinen kokemus. *”Siis olenko minä tuossa?”*, kuului yhden kuvatun tytön ihmettelevä ja yllätynyt kommentti. Tytöt saivat valita kolme mieleisintä kuvaa, jotka päätyivät ryhmän järjestämään valokuvanäyttelyyn. Ohjaajat valitsivat lisäksi tytöistä yhden kuvan, jotka heidän mielestään kuvastivat tyttöjen persoonia.

6.4 Valokuvanäyttelyn toteuttaminen

” Ja itse näyttelypäivä oli huikea! Ja kun sen jälkeen pääsi kotiin, oli kiva fiilis, ei voi muuta sanoa 😊”

Tyttöjen valitsemista kuvista järjestettiin valokuvanäyttely. Nuorten Akatemia myönsi Tyttöjen olohuoneen näyttelyn ensi-iltaa varten Homma-rahaa. Näyttely suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä ja kaikilla oli oma vastualueensa näyttelyn järjestämisessä, toteuttamisessa sekä raportoimisessa. Näyttelyn nimeksi tuli pitkän pohdinnan jälkeen ”Keijukaiset ja pörröpää”. Ryhmän tytöt tekivät kovasti töitä näyttelyn ensi-illan eteen: leipovat suklaapiirakkaa nuorisotalon keittiöllä iltamyöhään, kirjoittivat puheita ja kaivoivat kaappien kätköistä koriste-esineitä sisustusta varten. Ensi-iltaa edeltävänä iltana koko ryhmä oli koolla ripustamassa halla-harsoja nuorisotalon seinille, pyyhkimässä pölyjä kuvien kehyksistä ja viimeistelemässä näyttelytilaa. Uurastus kannatti, sillä karusta nuorisotalosta kuoriutui satumaisen pehmeä ja kaunis näyttelytila, joka oli juuri sopiva tyttöjen kuvien taustaksi.

Näyttelyyn kutsuttiin tyttöjen perheet ja ystäviä sekä nuorisoalan toimijoita. Näyttelyn ensi-illan jälkeen kuvat oli nähtävillä Valolan talolla sekä Kafe Kardemummassa Saarijärvellä. Näyttelyn avajaisiin osallistui kaikkien tyttöjen perheenjäseniä sekä nuorisoalan toimijoita, yhteensä noin viisikymmentä henkeä. Näyttely onnistui todella hyvin ja siitä saatu palaute oli pelkästään positiivista. Kaikkien tyttöjen perheenjäseniä oli paikalla ja se oli tärkeää niin tytöille, kuin ohjaajille.

6.5 Osallisuusnäkökulma

Nuorten osallisuutta tukemassa on monta lakia ja sopimusta. Näitä ovat esimerkiksi Nuorisolaki ja YK:n lasten oikeuksien sopimus. Nuorisolain (2006) kolmannen luvun kahdeksas pykälä nostaa esiin nuorten osallistumisen ja kuulemisen. Pykälässä kerrotaan, että nuorille tulee järjestää mahdollisuus

osallistua alueellista ja paikallista nuorisotyötä ja politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn ja nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. YK:n Lasten oikeuksien sopimus on yleispätevä sopimus siitä, millaisia oikeuksia kaikilla lapsilla tulisi olla. Sopimuksessa on muun muassa kohta siitä, kuinka kaikilla lapsilla tulisi olla oikeus mielipiteen ilmaisemiseen. (UNICEF- Suomi 2009.) Muun muassa nämä lait toimivat perustana lasten ja nuorten osallisuutta tukevia toimintoja järjestettäessä.

Osallisuus, yhteistoiminnallisuus, innostaminen ja sosiaalinen vahvistaminen ovat mielestäni käsitteitä, jotka liittyvät saumattomasti toisiinsa. Viime aikoina nuorten poliittinen osallistuminen ja nuorten kuuleminen ovat olleet vahvasti esillä nuorisotoimen kentällä, johtuen varmasti edellä mainitun nuorisolain kolmannen luvun kahdeksannen pykälän tultua voimaan. Osallisuus on kuitenkin myös paljon muuta kuin suoraa poliittiseen toimintaan osallistumista. Lait ja asetukset yksinään eivät vielä saa aikaan osallisuutta vaan osallisuus on aina tarkoituksellista ja vapaaehtoista (Gretchel 2002c, 101). Tyttöjen olohuone -projektissa osallisuus näkyi muun muassa siinä, että toiminta oli keskustelevaa ja vuorovaikutuksellista. Ryhmään osallistuneilta tytöiltä kysyttiin mielipiteitä ja ideoita toiminnan sisältöjä toteutettaessa. Opinnäytetyöni toiminnallisessa, eli valokuvausprojektiosiossa, osallisuus oli myös vahvasti mukana. Toiminnan pääperiaatteena oli ohjaajan ja ohjattavan välinen tasa-arvo ja kuuleminen.

Anu Grechelin (2002a, 48 - 49, 54 - 55) mukaan kuntaorganisaatiossa ja nuorta kohdatessa nuorelle ei tulisi tarjota vain asiakkaan roolia, vaan tulisi siirtyä tasavertaiseen vuorovaikutussuhteeseen nuoren ja aikuisen välillä. Nuorten tulisi päästä tasavertaiseen asemaan yhteisön jäsenenä ja tulisi tiedostaa se, että nuoret ja nuoruus ovat yhtä tärkeitä kuin aikuiset ja aikuisuus. Grechelin mukaan osallisuustoiminnassa ei ole kyse vain nuorten ideoiden vastaanottamisesta ja ideoiden syöttämisestä kuntakoneistoon, vaan osallistavia menetelmiä käyttämällä luodaan yksilöiden välille vuorovaikutussuhde, joka on enemmän kuin nuoren ja aikuisen sattumanvarainen kohtaaminen. Kunnallisissa instituutioissa tulisi mahdollistaa se, että nuoret pääsevät toimimaan nuorta koskevissa asioissa;

ideoimaan, suunnittelemaan, päättämään asioista, toteuttamaan ja arvioimaan. Gretchel toteaaakin, että osallisuusjärjestelmä on paperilla helppo toteuttaa, mutta vaikeaa on löytää kunnasta riittävästi aikuisia, joiden taidot ja aika riittävät nuoren osallisuuden herättäjäksi ja tukijaksi.

Gretchel kuvaa osallisuutta sanalla empowerment, joka tarkoittaa voimaantumisen ja valtautumisen tunnetta. Voimaantuminen on psykologinen tunne, joka vahvistaa nuoren itsetuntoa ja hän tuntee itsensä tarpeelliseksi. Valtautuminen taas kuvaa nuorelle annettuja poliittisia ja sosiaalisia mahdollisuuksia. (Gretchel 2002b, 17.)

Nuorten Akatemian Homma-ohjelman tavoitteena on jakaa rahallista tukea nuorten oman toiminnan järjestämiselle. Tärkeää toiminnalle on se, että nuoret itse saavat suunnitella, toteuttaa ja arvioida järjestämäänsä toimintaa, aikuisen tuella. (Nuorten Akatemia 2009.) Tyttöjen olohuoneen valokuvanäyttelylle myönnettiin edellä kuvattua Homma -rahaa ja tämä tuki ryhmän osallistumista näyttelyn toteuttamiseen ja sen onnistumisen arvioimiseen.

Keskeisenä asiana osallistumisessa on yksilön motivaatio. Nurmen ja Salmela – Aron (2005, 10) mukaan motivaatio näkyy niin yksittäisissä tilanteissa toimintana, kuin samankaltaisina toimintoina läpi elämänkaaren. Motivaatio ei ole aina tietoista, mutta se voi olla myös tietoista tavoitteiden ja päämäärien asettamista, johonkin tiettyyn asiaan kohdistuvaa motivaatorakennetta. Motiivimme siis ohjaavat omalta osaltaan meidän toimintaamme ja näin myös osallistumistamme. Osallistumisen edellytys on mielestäni se, että ihmisellä on päämääriä ja tavoitteita johon omalla toiminnalla tähdätään. Myös yksilön ikä ja elämäntilanne vaikuttavat motivaatioon ja tavoitteisiin. Nuorta motivoivat hyvinkin erilaiset motivaatiotekijät kuin esimerkiksi keski-ikäistä perheenäitiä. Tarkastellessaan motivaatiota elämänkaaren näkökulmasta Nurmi & Salmela-Aro ovat kehittäneet oman elämän ohjaamisen ja minän rakentumisen teorian, jonka mukaan ihmiset ohjaavat kehitystään omien mieltymystensä, kompetenssiensa pohjalta ja toiminnan kuluessa saatava palaute ja toiminnan tulokset muokkaavat sitä, mitä yksilö itsestään ajattelee ja millaisen

identiteetin hän omaksuu. (Nurmi & Salmela - Aro, 2005, 58 – 61.)

Mielestäni ohjaajan tulee toiminnassaan ottaa huomioon erilaiset motivaatiotekijät ja tiedostaa myös oma motivoituneisuutensa. Koska palaute on yksi tärkeistä motivaatiotekijöistä ja se muokkaa yksilön minäkuvaa, tulee ohjaajan kiinnittää huomiota rakentavan palautteen antamiseen. Tyttöjen olohuone -ryhmässä koin ohjaajan roolini olla innostaja ja kannustaja ja motivoija. Leena Kurjen mukaan innostamisen tehtävät perustuvat yksilön omaan osallistumiseen, eikä innostamisen tehtävät kuulu pelkästään innostajalle vaan kaikilla osallistujilla on yhteinen vastuu toiminnasta. Innostaminen on jokaisen yksilön persoonallista kokemista, joka heijastuu yhteisen kokemisen kautta. (Kurki 2000, 77 - 78). Leena Kurjen mukaan innostaminen on perusteiltaan kasvatuksellista toimintaa ja tuo kasvatukseen ja koulutukseen sellaisia elementtejä, jotka auttavat ihmisen sosiaalista kasvua ja joka vahvistaa sosiaalisuuden henkeä yksilöiden ja ryhmien välillä sekä tukee ihmisiä itse osallistumaan yhteisöjensä kehittämiseen. (Kurki 2000, 41 – 42.)

6.6 Mediakasvatuksellinen näkökulma

Mediaksvatus on käsite, jolla ei ole selkeää määritelmää. Lyhyesti voidaan sanoa, että oppilaita ja opiskelijoita kasvatetaan ymmärtämään, tulkitsemaan ja tarkastelemaan mediaa kriittisesti (Nyyssölä 2008, 15; Manner-Raappana 2007, 128). Median malleilta suojele tai niiden käyttöön kannustaminen ei ole mediakasvatuksessa tärkeintä, olivatpa mallit sitten kehittäviä tai haitallisia. Olennaisinta on avoin ja tuomitsematon keskustelu lasten ja nuorten kanssa. (Manner-Raappana 2007, 129.)

Riitta Martsola ja Minna Mäkelä–Rönholm (2006, 122 – 123) taas tarkastelevat mediakasvatusta lasta suojaavasta näkökulmasta teoksessaan *Lapsilta kielletty*. Lasta suojaava näkökulma osoittaa rajat ja korostaa aikuisen vastuuta sekä pyrkii

huomioimaan lapsen jokapäiväiset mediakohtaamiset. Mäkelän ja Rönholman mukaan mediakasvatuksen tavoitteena on, että lapsi oppii käyttämään ja vastaanottamaan median viestejä järkevästi omassa elämässään. Viestien vastaanottamisen ohella, mediakasvatus kehittää lapsen kykyä tuottaa itse omia mediaviestejä.

Mediakasvatuksellinen näkökulma oli osa Tyttöjen olohuone ryhmän valokuvausprojektia. Ryhmän kokoontumisissa keskustelimme etenkin median luomasta naiskuvasta ja sen asettamista paineista nuorille tytöille omien kuvien kautta. Keskustelimme myös median, kuten internetin ja television käytöstä sekä internetin erilaisista yhteisöllisistä kuvagalleriapalveluista.

Opinnäytetyössäni Tyttöjen olohuone ryhmän tytöt toimivat itse median tuottajina valokuvaamalla ja tuottamalla valokuvanäyttelyn. Valokuvissa tytöt saivat olla juuri sellaisia kuin halusivat, miellyttämättä ketään tai yrittämättä olla jotain muuta kuin mitä ovat. Valokuvat voivat toimia ikään kuin vastalauseena median hyvin kapeana esittämälle tyttö- ja naiskuvalle. Mediatutkija Anu Mustosen mukaan itse tekeminen on parasta mediakasvatusta ja se kehittää omaa kriittistä tulkintakykyä sekä opettaa ymmärtämään median toimintatapoja (Saure 2007). Valokuvanäyttelymme sai myös julkisuutta mediassa: näyttelyn avajaisista julkaistiin kolmeen lehteen artikkeli, joissa oli tyttöjen kuvia sekä tyttöjen ja ohjaajien ajatuksia projektista.

Media tarjoilee meille paljon kuvia, liikkuvia, liikkumattomia, mielikuvia ja todellisia kuvia. Vaikka katsomme samaa kuvaa, emme silti näe samaa. Läpi elämän ihminen matkaa kuvien ja maisemien läpi. Kuvat elävät meissä muuttuen tunteiksi ja tiedoksi. Kuvamuistin avulla moni kantaa mukanaan koettua, elettyä ja opittua. Siksi nähdyillä kuvilla on väliä. Valokuva taltioi yleensä huippukohdan, joka on tilanteen kärki tai symboli. Still -kuvassa ei ole aikamuotoa, joten se on moniselitteinen. Liikkumattomaan kuvaan voi aina kirjoittaa oman kertomuksen, narraation. Kuva voi olla alku lapsen ja myös nuoren omalle tarinalle. (Lehtipuu 2006, 134 – 138.)

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Tyttöjen olohuone -ryhmä ja sen merkitys

Haastattelussa sekä eläytymismenetelmän tarinoissa Tyttöjen olohuone -ryhmä näyttäytyi voimakkaana ja positiivisena asiana. Ryhmässä tutustuttiin uusiin ihmisiin ja saatiin uusia kavereita.

”Tyttöjen olohuoneen kautta sain uusia mahtavia kavereita”

Ryhmään tuleminen ja ryhmässä oleminen koettiin kivana ja hauskana. Turvallisuuden tunne ja luottamus ryhmää kohtaan nousivat esiin tutkimusaineistossa.

”Ryhmä oli luotettava ja kiva. Jotenkin se vaan veti mukaansa.”

”Tyttö luotti siihen ryhmään ja niihin ohjaajiin paljon”

Myös ryhmässä käydyt keskustelut koettiin mukavina ja tilaisuutena ”avautua”.

”Hän kertoi asioita, joita ei olisi ehkä koskaan uskaltanut sanoa”

”Tytöllä oli kivaa kun juteltiin”

Ryhmään kuulumisen tunne koettiin merkittävänä tekijänä projektiin sitoutumisessa. Toiminta koettiin aikaa vieväksi, mutta palkitsevaksi. Toimintaan osallistumisesta tuli mukava ja piristynyt olo. Tyttöjen olohuone koettiin mukaansatempaavaksi toiminnaksi.

”Hän oli koukussa kerhoon”

”Mitä enemmän se tyttö kävi siellä, sitä enemmän se tyttö innostui siitä ryhmästä ja siitä kerhosta”

”Aina hän ei mennyt kuitenkaan kerhoon reippain mielin, sillä kerho oli keskellä viikkoa koulun jälkeen, jolloin tyttöä väsytti. Kuitenkin joka kerran jälkeen hänen olonsa oli piristyneempi.”

”Oli aina keskiviikon kohokohta tulla koulupäivän jälkeen takkahuonelle”

7.2 Valokuvaushetki mieleenpainuvana kokemuksena

Valokuvausprojektiin kuuluva, oma, henkilökohtainen valokuvaushetki koettiin mieleenpainuvaksi. Valokuvaushetkellä osa tytöistä koki sen vaikeaksi tai vaivautuneeksi ja osa tytöistä koki valokuvassa olemisen luonnollisena ja miellyttävänä. Jälkeenpäin katsottuna valokuvaushetki koettiin kuitenkin kivaksi ja mukavaksi.

”Hänestä otettiin kuvia ja hän rakasti sitä.”

”Tyttö tykkäsi olla kuvissa ja kyseli milloin kuvia otettaisiin”

”Muutenkin se tilanne, kun kuvia otettiin oli jotenkin mukava. Tutut henkilöt kuvaamassa ja näin. Oli se mukavaa.”

”Valokuvaushetki nyt täl hetkel tuntuu ihan kivalta, vaikka sillon ehkä ei niin kivaa ollu... kyl sillai niitä kuvia kattoo paljon lempeämmin ku ennen niitä omia kuvia tästä projektista.”

7.3 Valokuvanäyttelyn oli projektin huippuhetki

Haastattelussa ilmeni, että valokuvanäyttelyn toteuttaminen oli jäänyt tytöille vahvimmin mieleen valokuvausprojektista. Valokuvanäyttelyn suunnittelu ja toteutus koettiin raskaaksi, mutta palkitsevaksi. Näyttelyn toteuttaminen koettiin myös ryhmähenkeä vahvistavana asiana. Eläytymismenetelmän tarinoissa näyttelyn toteutus tuli esiin ja se koettiin ryhmäläisiä yhdistävänä ja vahvistavana tekijänä. Näyttelyn toteuttaminen koettiin myös jännittäväksi asiaksi.

”Ryhmähenkeä kohotti kun tehtiin sitä näyttelyä. Näyttely jäänyt päällimmäisenä mieleen...ja valokuvaushetki.”

”Näyttelyn järjestelyissä tyttö tutustui niihin ihmisiin vielä paremmin”

Haastattelussa työt kertoivat, että kaikkia heitä näyttely ja valokuvien esille laitto oli jännittänyt aluksi, mutta näyttelyn ensi-illassa jännitys oli hävvennyt. Ryhmään kuulumisen tunne koettiin voimakkaana. Se näkyi myös eläytymismenetelmän kirjoituksissa.

7.4 Suhde omaan kuvaan

”Mulle ne ihmisten kommentit oli semmosia, että tuli itsetuntoa parantavia. Ensin ajatteli, että voi ei mitä kakki ajattelee, mutta sitten kun kuuli ihmisten kommentteja niin sitten ajatteli että kuvat onkin hyviä.”

Kuudella kahdeksasta työstä projektista omaksi saadut kuvat olivat esillä omassa kodissa ja yhdellä on aikomus laittaa ne seinälle. Tytöt näkevät omat kuvansa

positiivisena asiana ja kuvia katsoessa nousee esiin projektiin liittyviä muistoja muun muassa kuvaushetket ja yhteiset kokemukset. Kaksi tytöistä kokee kuvassa oleva tytön olevan eri ihminen, kuin mitä tällä hetkellä on. Myös muiden mielestä kuvissa ja nykyhetkessä näkyy jonkinlainen muutos, ainakin ulkoinen.

”Oon niissä ihan eri ihminen. Se tuntuu jotenkin kaukaiselta. Ihan ko siinä olisin minä, muttei sitte kuitenkaan ois.”

”Kuvat katsoo mua joka päivä seinältä”

Tyttöjen mielestä julkisuus valokuvaprojektin myötä ei tuntunut mitenkään erikoiselta. Julkisuus koettiin kuitenkin positiiviseksi asiaksi ja kannustimeksi. Tyttöjen vanhemmat, sukulaiset ja ystävät olivat huomioineet lehtikirjoitukset ja niistä oli syntynyt keskustelua ja omista kuvista oli saatu hyvää palautetta. Lehdessä olo ja haastattelu koettiin hauskaksi ja mukavaksi.

”Ehkä oli vähän semmoinen innostavampi, että sai siitä jotain lehteenkin kun teki sen eteen töitä”

” Se oli ihan hauskaa kun se Keski-suomalaisen toimittaja tuli perjantaina haastattelemaan, kun kaikki oli ihan väsyneitä.”

”Pakko myöntää, että olihan hetken julkisuus mukavaa ja oli kiva esim. koulussa kun opettajat tulivat kehuaan hyvästä jutusta ja kuvasta.”

Valokuvaprojektilla koettiin olevan vaikutuksia siihen, miten tytöt suhtautuvat itseensä. Itsetuntoa lisäävinä asioina tytöt pitivät omia onnistuneita kuvia sekä ihmisten positiivista palautetta kuvista. Kaikki eivät kokeneet itsetunnon parantuneen paljon, mutta positiiviset palautteet koettiin mukaviksi. Kolme kahdeksasta työstä koki, että valokuvaprojektilla on ollut suuri vaikutus itsetunnon kohoamisessa.

”Mulla oli syksyllä tosi huono itsetunto... keväällä se oli sata kertaa parempi ja se on valokuvaprojektin ansiota.”

”Niissä kuvissa mä vaikutan hiljaiselta... Nyt hiljaisuus on kaukana. Kyllä sillä on ollut, kun vertaa mua ja sitä valokuvaa. Ihan kuin kaks eri ihmistä katsois... Jotenkin kuin ovi avautuis uuteen maailmaan.”

”Kyllä se jonkin verran... olen luottanut itseeni ja ulkonäkööni enemmän”

7.5 Valokuvaprojekti yksilöllisenä kokemuksena

Vaikka tutkimusaineistosta löytyy yhdistäviä tekijöitä ja teemoja, voidaan todeta myös se, että valokuvaprojekti oli kokemuksena jokaiselle yksilöllinen. Jokainen projektiin osallistuneista tytöistä on omanlaisensa persoona, joka on omassa, yksilöllisessä kehitysvaiheessaan matkalla aikuisuuteen ja naiseuteen. Jokaisella tytöistä on erilainen perhetausta ja erilaisia kokemuksia elämässään, jotka omalta osaltaan vaikuttivat varmasti siihen, millaisena kokemuksena projekti näyttäytyi.

Yhtenä esimerkkinä tällaisesta kokemuksesta voidaan pitää sitä, miten yksi ryhmän tytöistä halusi käsitellä valokuvissaan oman äitinsä kuolemaa. Tällaisen voimakkaan kokemuksen esille tuominen omissa kuvissa oli varmasti hänelle erilainen kokemus, kuin jos esimerkiksi kuvissa haluaisi esitellä omaa harrastustaan.

Toisena esimerkkinä yksilöllisestä kokemisesta voidaan nostaa esiin yhden ryhmän tytön kommentti valokuvanäyttelyn avajaisten jälkeen:

” Olen niin ylpeä mun isästä, se ei koskaan ole tullut mihinkään koulun juttuihin, mutta tänne tuli”.

Varmasti jokaiselta Tyttöjen olohuone ryhmän tytöltä löytyy tällaisia yksilöllisiä kokemuksia. Joitakin asioita voidaan yleistää, mutta kokemukset ovat aina yksilöllisiä.

8 POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Opinnäytetyössäni tarkastelen valokuvamenetelmää sosiaalisen vahvistamisen välineenä Tyttöjen olohuone -ryhmässä ja menetelmän käytöstä saamiani kokemuksia ryhmään kuuluneilta tytöiltä. Tarkoituksena on arvioida valokuvaprojektin onnistumista, pohtia tyttötyön tarpeellisuutta, arvioida valokuvamenetelmää sosiaalisen vahvistamisen välineenä sekä esittää kehittämisehdotuksia ja jatkotutkimusaiheita sekä nostaa esiin omia kokemuksia.

Tutkimuksessa onnistuin mielestäni hyvin keräämään ja tallentamaan kokemuksia, ajatuksia ja tunnelmia valokuvaprojektista. Kaikki ryhmän tytöt osallistuivat tutkimukseen ja sain heiltä hyviä ja pohdiskeluvia vastauksia. Tyttöjen suorat lainaukset kulkevatkin opinnäytetyöni mukana elävöittäen ja tukien työtä. Osa lainauksista on otettu tyttöjen eläytymismenetelmä -kirjoitelmista ja sen vuoksi ne ovat kolmannessa persoonassa kirjoitettuja.

Myös työni toiminnallista osuutta, eli produktia tulee arvioida. Tuloksena valokuvaprojektista on Tyttöjen olohuone ryhmän tyttöjen *Keijukaiset ja pörröpää* valokuvanäyttelyn valokuvat power point -esityksen muodossa. Produktia pidän onnistuneena kokonaisuutena, jossa tyttöjen ajatukset ja kommentit tukevat kuvien viestiä.

Valmis opinnäytetyö produktineen toimii työkaluna tyttöryhmissä ja myös muussa nuorisotyössä. Työ antaa toimintamallin valokuvan käyttöön ryhmässä ja antaa näkökulmia sen käyttöön osallisuuden, mediakasvatuksen ja sosiaalisen vahvistamisen viitekehyksessä.

8.1 Valokuvaprojekti oli onnistunut kokonaisuus

Keskeisenä tutkimustuloksena ovat valokuvaprojektin onnistuminen ja tyttöjen hyvä suhtautuminen projektiin sekä projektista saadut myönteiset kokemukset. Tyttöjen olohuone -ryhmän tytöille oli jäänyt valokuvaprojektista hyviä kokemuksia ja yleisesti *”hyvä fiilis”*.

Valokuvaprojekti oli luova prosessi, jossa täytyi hyväksyä se, että lopputulosta ei voitu ennustaa. Luovuudelle täytyi antaa tilaa ja aikaa ja täytyi osata sietää epävarmuutta. Projektin kaikki osa-alueet koettiin, ainakin jälkeenpäin, mielekkäiksi ja hyväiksi. Mielestäni nuorisotyössä tulisikin suosia enemmän luovia menetelmiä, jotka antavat tilaa ja mahdollisuuksia nuorten ideoille, ajatuksille ja toiminnalle.

Koen, että toiminnallisuus on hyvä tapa käsitellä isojakin asioita. Toiminnan kautta on helpompi ilmaista itseään ja onnistumiset ja elämykset lisäävät itseluottamusta ja myös luottamusta toisiin. Toiminnan kautta keskustelua asioista syntyy myös helpommin.

Tyttöjen olohuone -projektin valokuvaprojekti oli hyvä osoitus siitä, kuinka yhdessä tekemällä ja yhteiseen tavoitteeseen pyrkimällä saadaan aikaan työ, jolla voidaan vaikuttaa, ei pelkästään projektiin osallistuneisiin tyttöihin, vaan myös ihmisiin, jotka näkivät tuotetut kuvat, lukivat projektista kirjoitetut lehtiartikkelit tai saavat käsiinsä tämän opinnäytetyön.

8.2 Tyttötyötä tarvitaan jatkossakin

Kaikki Tyttöjen olohuone projektiin osallistuneet tytöt vastasivat projektin palautekyselyssä, että ryhmässä käsitellyt aiheet olivat tärkeitä ja heille mielekkäitä. Kuten eräs ryhmän tytöistä kirjoitti: *"Toiminnan sisältö on ollut hyvä, juuri sellaisia asioita mitä nuoret käyvät läpi tässä vaiheessa elämänsä, varsinkin nuoret naiset"*. Mielestäni on tärkeää tarjota samaa sukupuolta ja samaa ikäluokkaa oleville tytöille ja myös pojille toimintaa, jossa he saavat käsitellä omaan ikävaiheeseensa liittyviä aiheita. Sukupuolisensitiivisissä ryhmissä nuoret saavat jutella ja pohtia omalle elämälleen merkityksellisiä asioita sekä vapautua peleistä, jotka käynnistyvät, kun toinen sukupuoli on paikalla. (Uusitalo 1999, 7.) Tyttöryhmä koettiin tilaisuudeksi puhua sellaisista asioista, mitä ei yleensä uskalla tuoda ilmi. Yksi ryhmän tytöistä kertoi, että *"Aina ei voi avautua"*, tarkoittaen ilmeisemmin, että "avautuminen" oli ryhmässämme mahdollista ja sille annettiin tilaisuus.

Tytöt kokivat Tyttöjen olohuone -ryhmän turvallisena ja luotettavana ryhmänä, johon oli mukava tulla. Tutkimuksen tuloksena voidaan nähdä, että tyttötyö on tarpeellista ja Tyttöjen olohuone -ryhmän olisi hyvä jatkua Saarijärvellä. Niin kuin luvussa viisi käy ilmi, tyttöys ja naiseus ovat muuttuneet ja enää ei voida puhua suuresta massasta puhuttaessa tytöistä. Tyttöinä ja naisena oleminen on jokaiselle yksilöllinen asia ja tyttöryhmissä tulisi mahdollistaa kaikenlainen tyttöys ja naiseus.

Tyttöjen olohuone -ryhmä jatkuu Saarijärvellä seurakunnan ja nuorisotoimen yhteistyönä. Tyttöjen olohuoneen rinnalle perustetaan myös nuoremmille tytöille suunnattu tyttöryhmä, jonka jälkeen tyttöjen on helppo siirtyä Tyttöjen olohuone -ryhmään. Näin mahdollistetaan tyttötyön jatkuvuus Saarijärvellä.

8.3 Valokuvan voi toimia itsetunnon ja oman identiteetin vahvistamisen välineenä

Tutkimuksen tuloksena voidaan todeta, että valokuva toimi sosiaalisen vahvistamisen välineenä Tyttöjen olohuone -projektissa. Savolaisen (2009) ajatus siitä, että oma valokuva on todiste omasta arvokkuudesta ja hyvydestä toteutui Tyttöjen olohuone -ryhmässä. Valokuvan kautta tytöt näkivät itsensä erilaisesta näkökulmasta ja valokuvan näyttäminen muille ja siitä saatu palaute toimi itsetuntoa vahvistavana tekijänä. Myös ryhmään kuulumisen tunteella oli vahvistava vaikutus ja ryhmä mahdollisti projektin onnistumisen. Kuten Savolainen (2009) myös Gretchel käyttää sanaa empowerment kuvatessaan osallisuutta. Empowerment tarkoittaa voimaantumista. (Savolainen 2009; Gretchel 2002b, 17.) Tyttöjen kokema voimaantumisen tunne oli varmasti valokuvauksen ja valokuvan näyttämisen sekä ryhmässä koetun osallisuuden tulos.

”Nättejä kuviahan ne on täytyy myöntää ja hyvältähän se tuntuu että kuvat on hienoja ja niitä on kiva katsella myös muiden”

”Olihan se mukavaa ja näki itsensä erilaisesta näkökulmasta”

”Ryhmässä oli mielestäni se hyöty, että kaikki tukevat toisiaan ja ovat samassa tilanteessa... puhuminen kuvista voi auttaa itse kutakin ymmärtämään itseään paremmin”

On kuitenkin yksilöllistä, miten voimauttavana ja vahvistavana kukin tyttö valokuvaprojektin koki. Käyttäessä valokuvaa ryhmätoiminnassa, tulee muistaa ihmisten erilaisuus; toinen voi kokea menetelmän erittäin hyväksi ja mielekkääksi, kun taas joku toinen ei pidä menetelmästä ollenkaan. Mielestäni on hyvä, että menetelmään käytetään yhdessä muiden menetelmien kanssa, niin kuin esimerkiksi elämänkaariryöön kanssa.

Ohjaajan roolissa olevan tulee myös pohtia tilannetta, jossa kuvien näyttäminen

toisille saisikin aikaan negatiivisia kommentteja esimerkiksi muiden nuorten kohdalta. Tällöin valokuvan muille näyttäminen ei varmasti aiheuta voimaantumisen tunnetta, vaan päinvastoin se voisi laskea itsetuntoa. Oman kuvan ja teoksen toisten nähtäville laittaminen vaatii rohkeutta ja on hyvin paljastavaa ja parhaimmillaan hyvin palkitsevaa. Ohjaajan tulee kuitenkin varmistaa, että tilanteesta jää positiivinen kokemus esimerkiksi juuri rajaamalla näyttely-yleisöä läheisiin ihmisiin tai alan toimijoihin.

8.4 Kehittämisehdotuksia

Valokuvaprojekti koettiin rankkana ja aikaa vievänä, mutta loppujen lopuksi palkitsevana. Kysyttäessä, mitä tulisi tehdä toisin, jotta projekti onnistuisi vielä paremmin, kaikki tytöt olivat sitä mieltä, että projekti oli hyvä sellaisenaan, mutta kehittämisehdotuksiakin nousi esiin. Tytöt olisivat toivoneet enemmän aikaa projektin toteuttamiseen, sää olisi täytynyt ottaa huomioon kuvauksissa, ottaa koulun paremmin huomioon sekä näyttelyn olisi toivottu kestävän kauemmin, kun sen eteen oli tehty kovasti töitä.

Jatkossa tämänkaltaisia projekteja tulisi mielestäni suunnitella pidemmälle aikavälille, jotta välttyttäisiin kiireen tunnulta. Toimintaa olisi myös syytä keventää ja syvällisten aiheiden pohdiskelun rinnalle ottaa kevyitä aiheita ja toimintaa entistä enemmän. Voidaan myös pohtia, olisiko projekti ollut niin palkitseva, jos sen olisi koettu syntyneen niin sanotusti helpolla. Työmäärään nähden valokuvanäyttelyn esilläolo aika oli lyhyt, joten jatkossa sitä olisi syytä pidentää.

Myös valokuvan käyttöä voisi kehittää ja nostaa uudelle tasolle miettimällä erilaisia tehtävänantoja ja erilaisia valokuvaustyyliä. Myös luontokuvaus ja kuvat erilaisista paikoista voitaisiin liittää omiin kuviin kertomaan esimerkiksi mielenmaisemasta.

8.5 Tilaajan arvio

Opinnäytetyön tilaajat, eli Saarijärven seurakunta ja nuorisotoimi olivat tyytyväisiä työhön ja kokivat prosessin antoisaksi. Eri toimijoiden välinen yhteistyö koettiin hyväksi ja luontevaksi ja moniammatillisuus voimavaraksi. Erityisen tyytyväisiä työn tilaajat olivat siihen, että kukin ohjaaja sai toimia omien vahvuuksiensa mukaan samalla oppien toisilta uutta. Myös toiminnan suunnitelmallisuus oli projektin voimavara, vaikka suunnitelmia jouduttiin tilanteiden vaihtuessa muokkaamaan. Yhteisöpedagogiopiskelijan rooli projektissa koettiin hyväksi, koska hänellä oli selkeä vetovastuu ja aikaa käyttää projektin perusteelliseen suunnitteluun. Seurakunnan ja nuorisotoimen työntekijät ovat kiireisiä, joten opiskelijan mukana olo antoi uusia mahdollisuuksia. (Henttinen & Salminen 2009.)

Suljettu ja kiinteä tyttöryhmä mahdollisti asioiden jakamisen syvemmin, toisin kuin avoin kerhotyyppinen ryhmä. Valokuvan käyttö Tyttöjen olohuone -toiminnassa koettiin hienoksi työskentelytavaksi ja kuvien lopputulos näyttelyineen kruunasi toiminnan tavoitteen. Näyttelystä saatu positiivinen palaute ja myönteinen julkisuus toivat diakonia- ja nuorisotyölle lisäarvostusta. Esimerkkinä valokuvanäyttelyssä kuullut kommentit: *"En ole tiennyt, että seurakunta toimii näinkin"* ja *"Tämä on todellista nuorisotyötä"*. Ryhmän vaikutus nähtiin vahvistavana ja voimauttavana kokemuksena ja tämän kaltainen kasvuryhmä on suositeltava työväline. (Henttinen & Salminen 2009.)

Valokuva menetelmänä oli palkitseva ja tämä kokemus kannustaa toteuttamaan menetelmää jatkossakin. Kuitenkin tulee muistaa, että kaikki menetelmät eivät sovi kaikille ja näin julkisen projektin vaikutukset tulee ottaa huomioon. Julkisuus saattaa herättää kysymyksiä siitä, miksi juuri nämä henkilöt ovat kyseisessä projektissa. Myös näin aikaa vievälle projektille tulisi varata enemmän aikaa. Työn tilaajat uskovat vahvasti, että valokuvaprojekti toimi tyttöjen itsetuntoa vahvistavana tekijänä. (Henttinen & Salminen 2009.)

”Tarkoitan tällä sitä, että tytöt näkivät kuvissa itsensä kauniina, kuvauksellisina sekä ”hyvinä” ja sitä kautta saivat hyvää nostetta. Väitän, että kaikkien itsetunto kohosi jo pelkästään kuvien myötä vähintäänkin himpun verran, saatikka sitten näyttelyn ja sitä myöten saadun huiman palautteen jälkeen.” (Henttinen 2009.)

8.6 Omat kokemukset

Opinnäytetyöni tavoitteena oli käyttää valokuvaa sosiaalisen vahvistamisen välineenä. Jos valokuvaprojekti oli voimauttava kokemus ryhmän tytöille, oli se sitä myös ryhmän ohjaajille. Projekti vaati paljon, mutta antoi paljon. Projektin aikana minulle vahvistui kokemus siitä, että olen oikealla alalla ja tätä työtä haluan tehdä ammatikseni. Tulensalon & Yläsen (1997, 27) mukaan nuori tarvitsee vapaa-aikanaan aikuista, joka antaa aikaa, kasvattaa, toimii tasavertaisesi, kuuntelee ja ottaa nuoren viestin vakavasti. Sain mahdollisuuden toimia tällaisena turvallisena aikuisena Tyttöjen olohuone -ryhmässä. Myös tytöt näkivät ohjaajien roolit ryhmän kannalta tärkeinä. Näin eräs ryhmän tyttö kertoi spontaanisti kuvausmatkallamme: *”Olet ollut mulle kuin isosisko, joka kuuntelee ja tukee”*

Opinnäytetyöni ei varmasti ole täydellinen, mutta se on täydellinen minulle. Tähän työhön oli vaikea yrittää kirjoittaa auki sitä, miten vahva ja opettavainen kokemus projekti minulle ja koko ryhmälle oli, mutta toivon, että se välittyy lukijalle edes jollain tasolla työn tekstistä, työn produktista ja tyttöjen kommentaista.

Toiminnallisen opinnäytetyön toteuttaminen ei ollut helpoin mahdollinen tie. Läpi työn jouduin painiskelemaan työn toiminnallisuuden ja tutkimuksellisuuden välillä ja pohtimaan omaa rooliani tutkijana. Koen, että löysin kuitenkin tasapainon näiden kahden asian välillä ja ehkä myös oman tapani tutkia asioita.

Toivon, että tämä työ antaa lukijalleen pohtimisen aihetta liittyen tyttöyteen,

naiseuteen ja kuvan sekä ryhmän merkitykseen. Toivon myös, että työni toimii innoittajana ja ideoiden synnyttäjänä ja ehkä joku saa tästä kipinän vastaavan toiminnan järjestämiseen.

8.7 *Jatkotutkimusaiheita*

Jatkotutkimusaiheita voisi olla esimerkiksi samalla tavalla toteutettu projekti sukupuolisensitiivisessä poikaryhmässä. Olisi mielenkiintoista saada kokemuksia ja tietoa siitä, miten sama menetelmä ja prosessi toimisivat poikien kanssa. Tutkimuksen tuloksia voisi verrata tyttöryhmän tuloksiin ja miettiä eroja ja yhtäläisyyksiä ryhmien välillä. Toinen mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe voisi olla toteuttaa sama prosessi aikuisten naisten kanssa.

Mielenkiintoista olisi tutkia myös sitä, miten Tyttöjen olohuone ryhmäläiset näkisivät valokuvaprojektin esimerkiksi kolmen vuoden kuluttua, täysi-ikäisinä tai lähes täysi-ikäisinä. Miten projekti näyttäytyy heille silloin ja millaisena kokemuksena he projektin muistavat, vai muistavatko.

8.8 *Lopuksi*

Aion jatkaa valokuvan käyttöä työssäni ja toivon, että minulle tulee mahdollisuus vielä monen erilaisen ja ainutlaatuisen tyttöryhmän ohjaamiseen. On tärkeää tiedostaa tekevänsä tärkeää ja arvokasta työtä ja mielestäni tämän opinnäytetyö on yksi esimerkki siitä, että tyttötyö ja myös muu nuorisotyö on tärkeää ja arvokasta. Lopetan tämän työn ohjaajakollegani tekstiviestiin, jonka hän lähetti minulle valokuvanäyttelyn ensi-illan jälkeen.

”On minun aika minulle ja ajatuksilleni. Saunassa äsken mietin, että

olen onnellinen ihminen saadessani tehdä työtä, jolla on tarkoitus. Voi kun sen muistaisi arjen sylissä. Ja myös se on minulle arjen siunausta, että saan tehdä sitä sinun kaltaistesi ihanien ihmisten kanssa. Kiitos siitä.”

9 LÄHTEET

Aalberg, Veikko & Siimes, Martti. 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino oy

Aalberg, Veikko. & Siimes, Martti. 1999. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino oy

Aho, Sirkku. & Laine, Kaarina. 1997. Minä ja muut. Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Alatuori, Riikka. 2002. Tavallisen tyttöyden taika. Kuudesluokkalaisten näkemyksiä ulkonäköruumiillisuudesta. Yhteiskuntapolitiikan Pro Gradu. Jyväskylän yliopisto.

Anttonen, Erja. 2006. Sukupuolisensitiivisyys kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä. Kever 3/2006.

Anttonen, Erja. 2007. Sukupuolisensitiivisyys kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä. Humanistisen ammattikorkeakoulun sarja C. Oppimateriaaleja 13.

Eskola, Jari. & Suoranata Juha. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Osuuskunta vastapaino.

Gretchel, Anu. 2002a. Kunnallisen nuorten osallisuusympäristön perustaminen. Teoksessa Gretschel, Anu (toim.) 2002. Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina - Artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Kuntatalon paino

Gretchel, Anu. 2002b. Helsingin malli. Helsingin nuorisoasiainkeskuksen henkilöstölehti 2/2002, 17.

Gretchel, Anu. 2002c. Kunta nuorten osallisuusympäristönä –Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin. Lievestuore: Jyväskylä University Printing House

Heikkinen, Hannu. 2007. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen, Hannu. & Rovio, Esa. & Syrjälä, Leena. (toim.) 2007. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Dark Oy.

Heikkinen, Hannu. & Rovio, Esa. & Kiilakoski, Tomi. 2007. Toimintatutkimus prosessina. Teoksessa Heikkinen, Hannu. & Rovio, Esa. & Syrjälä, Leena (toim.) 2007. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Dark Oy.

Heikkinen, Hannu. & Syrjälä, Leena. 2007. Toimintatutkimuksen arviointi. Teoksessa Heikkinen, Hannu. & Rovio, Esa. & Syrjälä, Leena (toim.) 2007. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Dark Oy.

Hirsjärvi, Sirkka. & Remes, Pirkko. & Sajavaara, Paula. 1997. Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Hällström, Lotta. 2009. Painajainen puntarilla. Syömishäiriöt ja niiden ehkäisy. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy

Kujala, Päivi. 2009. Kiltti, kaunis ja pätevä. Keskisuomalainen 3/2009

Kurki, Leena. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Osuuskunta Vastapaino

Kuusela, Anna-Maija. 2009. Tyttöjen olohuone -projektin raportti.

Kuusela, Anna-Maija. 2008. Tyttöjen olohuone -projektin suunnitelma.

Laakonen, Minna. 2007. Teoksessa Määttä, Kaarina (toim.) 2007. Helposti Särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen. Gummerus kirjapaino Oy, Helsinki.

Lehtipuu, Unna 2006. Ruuturitari ja digidonna. Lapsi matkalla mediaan. Juva: WSOY

Lähteenmaa, Jaana. 2002. Tyttöjä pelastamassa. Mistä ja miksi? Teoksessa Aaltonen, Sanna & Honkatukia, Päivi (toim.) 2002. Tulkintoja tytöistä. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 27. Tampere: Tammerpaino Oy.

- Manner-Raappana, Tanja. 2007. Mediamaailma kasvattajana. Teoksessa Määttä, Kaarina (toim.) 2007. Helposti Särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki: Gummerus kirjapaino Oy
- Martsola, Riitta. & Mäkelä-Rönholm, Minna. 2006. Lapsilta kielletty. Kuinka suojella lasta mediatraumalta. Helsinki: Edita Prima
- Nyysölä, Kari. 2008. Mediakulttuuri oppimisympäristönä. Helsinki: Edita Prima
- Repo, Anne. 2009. Liian kiltti. Keskisuomalainen 8/2009, 19.
- Salmela-Aro, Katariina. & Nurmi, Jari-Erik. 2002. Mikä meitä liikuttaa: Modernin motivaatiopsykologian perusteet. PS-Kustannus.
- Saure, Heikki. 2007. Itse tekeminen on parasta mediakasvatusta. Lapsemme. Mannerheimin Lastensuojeluliiton jäsenlehti 4/2007, 7-8.
- Tallgren, Satu. 2008. Ryhmän monet mahikset –vapaa-ajan pienryhmä nuorten kasvuyhteisönä. Pro-gradu tutkielma. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitos.
- Tulensalo, Hanna. & Ylänen, Tiina. Hervannan tyttöprojektin 1995 - 1997 loppuraportti. Nuorisotiedon kirjasto.
- Uusitalo, Mari. 1999. Tervetuliaissanat. Valtakunnallinen tyttötyöseminaari. Helsinki. Setlementtinuorten liitto ry.
- Uusitalo, Mari. 2001. Tyttöjen kehitys - minuus ja yhteiskunta. Teoksessa Nitovuori, Liisa-Maria (toim.). Upea minä- tyttöprojekti 2001. Tyttötyökansio. Setlementtinuorten liitto ry. Helsinki: Otamedia oy.
- Vance Peavy, R. 1999. Sosiodynaaminen ohjaus. Konstruktivistinen näkökulma21.

vuosisadan ohjaustyöhön. Suomentanut Petri Auvinen. Helsinki: Psykologinen kustannus Oy.

ELEKTRONISET LÄHTEET

Henttinen & Salminen 2009. Tilaajan arvio.

Email anna-maija.kuusela@kannonkoski.fi. 5.11.2009.

Henttinen 2009. Raporttia. Email anna-maija.kuusela@kannonkoski.fi. 6.11.2009.

Lastensuojelulaki 2009. FINLEX. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 25.10.2009.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/>

Nuorisolaki 2006. FINLEX. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 25.10.2009.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/>

Nuorten Akatemia 2009. Homma-ohjelma. Viitattu 25.10.2009.

<http://www.homma.fi/hommaohjelma>

Sinkkonen, Jari. 1997. Työstä nainen, pojasta mies. Duodecim. Viitattu 24.1.2009.

http://www.terveysportti.fi/terveysportti/dlehti2.tunnista?a=Y&t=H&fname=D70147.htm&p_hakutulos=Y#5

Saari, Milja. 2009. Sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistamisen perussanastoa. Viitattu 2.10.2009.

<http://www.eurofem.net/valtavirtaan/sanasto.html>.

Saarijärven kaupunki. 2009. Viitattu 13.11.2009.

<http://www.saarijarvi.fi/fi/etusivu/?id=1716>

Saarijärven seurakunta 2009. Viitattu 13.11.2009. <http://www.evl.fi/srk/saarijarvi/>

Savolainen, Miina. 2009. Maailman ihanin tyttö. Voimauttava valokuva. Viitattu 2.10.2009. <http://www.voimauttavavalokuva.net>

Sulake Dynamoid 2009. Viitattu 13.11.2009. <http://irc-galleria.net/>

Suomen valokuvaterapia yhdistys r.y. 2009. Viitattu 24.10.2009. <http://www.valokuvaterapiayhdistys.net/yhdistys>

UNISEF- Suomi. 2009. Viitattu 25.10.2009. http://www.unicef.fi/lapsen_oikeuksien_sopimus

LIITTEET

LIITE 1

Anna-Maija Kuusela

Eläytymismenetelmän kehyskertomukset

1.

Olipa kerran nuori tyttö. Eräänä syksyisenä päivän tytön postilaatikosta kolahti kirje tytölle. Kirje sisälsi kutsun tyttöjen ryhmään, joka kestäisi koko lukuvuoden ajan.

Ryhmässä tehtäisiin kaikkea hauskaa, juteltaisiin erilaisista asioista sekä toteutettaisiin valokuvausprojekti. Valokuvausprojektissa ryhmäläisiä kuvattaisiin erilaisissa ympäristöissä, niin kuin he haluaisivat. Tytön mielenkiinto heräsi ja hän päätti lähteä ryhmään mukaan. Kuvaile lyhyesti, miten tytön vuosi kului.

2.

Olipa kerran nuori tyttö. Eräänä syksyisenä päivän tytön postilaatikosta kolahti kirje tytölle. Kirje sisälsi kutsun tyttöjen ryhmään, joka kestäisi koko lukuvuoden ajan. Ryhmässä tehtäisiin kaikkea hauskaa, juteltaisiin erilaisista asioista sekä toteutettaisiin valokuvausprojekti. Valokuvausprojektissa ryhmäläisiä kuvattaisiin erilaisissa ympäristöissä, niin kuin he haluaisivat. Tytön mielenkiinto heräsi, mutta hän ei uskaltanut lähteä ryhmään mukaan. Kuvaile lyhyesti, miten tytön vuosi kului.

LIITE 2

Anna-Maija Kuusela

Ryhmähaastattelun runko

1. Mitä ajattelet nyt valokuvaprojektista, kun siitä on kulunut muutama kuukausi?

- mikä on jäänyt päällimmäisenä mieleen?
  - millaiset fiilikset projektista jäi?
2. Mitä ajattelet nyt, kun katsot kuviasi? Miltä tuntuu?
  3. Onko kuvasi esillä jossain? jos, missä? jos ei, miksi ei?
  4. Miltä tuntui olla julkisuudessa valokuvaprojektin kautta?
  5. Vaikuttikko valokuvaprojekti sinun ja läheisten ihmistesi vuorovaikutukseen/väleihin?
  6. Vaikuttiko valokuvaprojekti siihen, miten suhtaudut itseesi?
  7. Onko suhtautumisesi valokuvaukseen, valokuviin ja valokuvassa olemiseen muuttunut?
    - tarkasteletko kuvia nyt eri tavalla kuin ennen?
  8. Mitä mieltä olet valokuvan käytöstä ryhmätoiminnassa?
  9. Mitä pitäisi tehdä toisin, jotta valokuvaprojekti olisi onnistunut vielä paremmin?
  10. Mikä sai sinut pysymään toiminnassa koko lukuvuoden ajan?

LIITE 3

Anna-Maija Kuusela

Power point –esitys:

”Keijukaiset ja pörräpää”

Tyttöjen olohuone -ryhmän valokuvaprojekt i2009

